

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA GORICA

KOLEDAR

GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

1946

Brečelj

KOLEDAR

ZA NAVADNO LETO

1946

8414/1946

N 15.696/1956

Izdala Goriška Mohorjeva družba v Gorici
Natisnila tiskarna G. Lucchi v Gorici
Natisnjeno z dovoljenjem AIS

Navadno leto 1946

ima 365 dni in se začne s torkom in konča s torkom.

Začetek leta 1946.

Občno državno leto se začne na novega leta dan 1. januarja.
Cerkveno leto se začne s prvo adventno nedeljo 1. decembra.

Znaki za mesečne spremene.

Mlaj ● Ščip ali polna luna (-)
Prvi krajec) Zadnji krajec (

Vremenski ključ,

s katerim vsakdo lahko zve za vreme celega leta naprej, ako le ve, kdaj se izpremeni luna, t. j. ob kateri uri nastopi prvi krajec), ščip (-), zadnji krajec (in mlaj ●. — Ta vremenski ključ je napravil slavní zvezdoslovec J. W. Herschel in dunajska Kmetijska družba ga je l. 1839 spoznala za najbolj zanesljivega. Pomeni pa, kadar se izpremeni luna:

Ob uri	Poleti	Pozimi	Ob uri	Poleti	Pozimi
od 24. do 2.	lepo	mrzlo, če ni jugozapadnik	od 12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
od 2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar	od 14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
od 4. do 6.	dež	sneg in vihar	od 16. do 18.	lepo	lepo
od 6. do 10.	spremenljivo	dež ob severo-zapadniku sneg ob vzhodniku	od 18. do 22.	lepo ob severu ali zapadniku; dež ob jugu ali jugozapadniku	dež in sneg ob jugu ali zapadniku
od 10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter	od 22. do 24.	lepo	lepo

OPOMBA. Leto se razdeli na dva dela, t. j. na poletje in na zimo: za poletje velja čas od 16. aprila do 16. oktobra, ostali čas pa velja za zimo.

Cerkveni zapovedani prazniki so razen nedelj še sledeči:

Novo leto ali obrezovanje Gospodovo, torek 1. januarja.
Sveti Trije kralji ali razglašenje Gospodovo, nedelja, 6. januarja.
Sv. Jožef, ženin Marije Device, torek 19. marca.
Velika noč ali vstajenje Gospodovo, nedelja 21. aprila.
Kristusov vnebohod, četrtek 30. maja.
Binkošti ali prihod sv. Duha, nedelja 9. junija.
Sv. Rešnje Telo, četrtek 20. junija.
Sv. Peter in Pavel, apostola, sobota 29. junija.
Vnebovzetje Marije Device, četrtek 15. avgusta.
Praznik vseh svetnikov, petek 1. novembra.
Brezmadežno spočetje Marije Device, nedelja 8. decembra.
Božič ali rojstvo Gospodovo, sreda 25. decembra.

Pepelnica ali začetek posta je v sredo 6. marca. — Od božiča do pepelnice je 70 dni ali 10 tednov. — Nedelj v predpustu je 8, po binkoštih 24.

Posti in zdržki.

Tudi za l. 1946. je v veljavi splošni postni spregled glede posta in zdržka, razen na pepelnico in veliki petek, ako med letom cerkvene oblasti ne ukrenejo kako drugače.

Poglavar katoliške Cerkve.

Papež Pij XII., rojen v Rimu 2. marca 1876 z imenom Evgenij Pa-
celli; v mašnika posvečen 2. aprila 1899; deloval je v kongregaciji za
izredne cerkvene zadeve; v škofa ga je posvetil Benedikt XV. dne
13. maja 1917; od l. 1917. apostolski nuncij v Münchenu, od l. 1920. v
Berlinu; od 16. novembra 1929 kardinal, od 10. februarja 1930 državni
tajnik Pija XI.; za papeža izvoljen na svoj rojstni dan 2. marca 1939.

1	Torek	Novo leto. Obrezovanje Gospodovo
2	Sreda	Ime Jezus. Makarij, opat
3	Četrtek	Genovefa, dev.; Anter, pap.; Florencij, šk. m.
4	Petek	Tit, šk.; Angela Folinjska, vd.; Marcijan, m.
5	Sobota	Telesfor, pap., muč.; Emilijana, dev.
6	Nedelja	Sveti Trije kralji. Razglašenje Gospodovo.
7	Ponedeljek	Valentin, škof; Julijan, muč.
8	Torek	Severin, opat; Teofil, mučenec
9	Sreda	Lucijan; Bazilisa, mučenica
10	Četrtek)	Viljem, škof; Agaton, papež
11	Petek	Higin, pap.; Pavl. Oglejski, šk.; Božidar, op.
12	Sobota	Ernest, škof; Alfred, opat; Arkadij
13	Nedelja	1. po razgl. Gospodovem. Sv. Družina
14	Ponedeljek	Hilarij; Feliks Nol., duhovnik
15	Torek	Pavel, puščavnik; Maver, opat; Habakuk
16	Sreda	Marcel, pap.; Bernard, mučenec
17	Četrtek O	Anton, puščavnik; Marijan, mučenec
18	Petek	Sv. Petra stol v Rimu; Priska, dev. muč.
19	Sobota	Marij in tovariši, mučenci; Pavlin, škof
20	Nedelja	2. po razgl. Gospod. Fabijan in Boštjan, m.
21	Ponedeljek	Neža, devica in mučenica
22	Torek	Vincencij, mučenec; Anastazij, mučenec
23	Sreda	Zaroka Marije Device; Rajmund
24	Četrtek	Timotej, škof; Evgenij, muč.; Babila, muč.
25	Petek C	Pavlovo spreobrnjenje; Ananija, mučenec
26	Sobota	Polikarp, škof; Pavla, vdova; Marija, muč.
27	Nedelja	3. po razgl. Gospod. Janez Zlatoust, cerkv. uč.
28	Ponedeljek	Peter Nol., Julijan, škof
29	Torek	Frančišek Saleski, cerkv. učenik; Valerij
30	Sreda	Martina, devica, mučenica; Hiacinta, devica
31	Četrtek	Janez Bosco; Marcela, vdova

Nedeljski evangeliji:

Novo leto: Jezusu dajo ime. (Lk 2, 21).

Razglasenje Gospodovo: Modri z Vzhoda Jezusa molijo. (Mt. 2, 1-12).

1. nedelja po razglasenju Gospodovem: Dvanajstletni Jezus v templju. (Lk 2, 42-52)

2. nedelja po razglasenju Gospodovem: Ženitnina v Kani Galilejski. (Jan. 2, 1-11)

3. nedelja po razglasenju Gospodovem: Jezus ozdravi stotn. hlapca. (Mt 8, 1-13)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Dan zraste za 59 minut. Dan je dolga od 8 ur 35 minut do 9 ur 34 minut.

1	Petek	Ignacij Antioh., škof, muč.; Brigita, devica
2	Sobota	Svečnica. Darovanje Gospodovo
3	Nedelja ●	4. po razgl. Gospod. Blaž, šk. muč.; Oskar, šk.
4	Ponedeljek	Andrej Korsini, škof; Veronika
5	Torek	Agata, devica, muč.; Albin Briksenški, škof
6	Sreda	Doroteja, devica; Armand, škof; Tit, škof
7	Četrtek	Rihard; Julijana, vdova; Romuald, opat
8	Petek	Janez Matajski, spoznavalec; Emilijan
9	Sobota)	Ciril Alexsand., cerkveni uč.; Apolonija, dev.
10	Nedelja	5. po razgl. Gospod. Skolastika, devica, muč.
11	Ponedeljek	Lurška Mati božja. Adolf, škof
12	Torek	7 ustanoviteljev; Bened. Anian.; Melecij, šk.
13	Sreda	Katarina R., devica; Gregor II., papež
14	Četrtek	Valentin, mučenec; Ivana V.; Bruno
15	Petek	Faustin, mučenec; Jordan, spoznavalec
16	Sobota ○	Julijana, devica, muč.; Simeon; Onezim, šk.
17	Nedelja	1. predpostna. Aleš F.; Gregor X., papež
18	Ponedeljek	Simeon, škof; Florijan, mučenec
19	Torek	Konrad, puščavnik; Julijan, mučenec
20	Sreda	Elevterij, škof; Sadot in tovariši, mučenci
21	Četrtek	Feliks, škof; Irena, devica; Eleonora
22	Petek	Sv. Petra stol v Antiohiji; Marjeta K.
23	Sobota	Peter Damijan, cerkv. učenik; Romana
24	Nedelja (	2. predpostna. Matija, apostol; Sergij, muč.
25	Ponedeljek	Viktorin in tovariši, muč.; Feliks III., papež
26	Torek	Matilda, devica; Viktor; Aleksander; Otokar
27	Sreda	Gabrijel od žalostne Matere božje
28	Četrtek	Roman, opat; Antonija Florent.; Rajmund

Nedeljski evangelijski:

4. nedelja po razglašenju Gospodovem: Jezus pomiri vihar na morju. (Mt 8, 23-27)
5. nedelja po razglašenju Gospodovem: O dobrem semenu in ljujki. (Mt 13, 24-30)
1. predpostna nedelja: Delavei v vinogradu. (Mt 20, 1-16)
2. " " O sejavcu in semenu. (Lk 8, 4-15)

Zapiski

1.
2. *Evangelio o razglašenju gospodov.*
3.
4.
5.
6. *Sveta Trojica ovisna o sebi.*
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.

Dan zraste za 1 uro 23 minut. Dan je dolg od 9 ur 33 minut do 11 ur.

1	Petek	Albin, škof; Antonina, mučenica; Bertrand
2	Sobota	Neža Praška, dev.; Simplicij pap.; Lucij, m.
3	Nedelja	3. predpostna. Kunigunda, cesar.; Marin, m.
4	Ponedeljek ●	Kazimir, spoznavalec
5	Torek	Pust. Friderik Hal.; Janez Jož. od Križa, sp.
6	Sreda	Pepelnica. Perpetua in Felicita, m.; Fridolin
7	Četrtek	Tomaž Akviški, cerkveni učenik
8	Petek	Janez od Boga, spoznavalec; Julijan, škof
9	Sobota	Frančiška Rimska; Gregor Nac.
10	Nedelja)	1. postna. 10 mučencev; Makarij, škof
11	Ponedeljek	Sofronij, škof; Kristof Mil.; Konstantin
12	Torek	Obletnica kron. Pija XII.; Gregor Vel., p.
13	Sreda	Kvatre. Teodora, mučenica; Kristina, muč.
14	Četrtek	Matilda, kraljica; Pavlina
15	Petek	Kvatre. Klemen Marija Hofbauer, spoz.
16	Sobota	Kvatre. Hilarij in Tacijan, mučenca
17	Nedelja ○	2. postna. Jedert, devica; Patrik, škof
18	Ponedeljek	Ciril Jeruzal., cerkv. uč.; Salvator, spoznav.
19	Torek	Jožef, ženin Marije Device
20	Sreda	Evgenij; Aleksandra, mučenica; Janez Parm.
21	Četrtek	Benedikt, opat; Serapion, škof; Kristijan
22	Petek	Lea Katarina Genovefa; Nikolaj Fl.
23	Sobota	Jožef Oriol; Pelagija, mučenica
24	Nedelja	3. postna. Gabrijel, nadangel; Simon, muč.
25	Ponedeljek ☾	Oznanjenje Marije Device
26	Torek	Emanuel, mučenec; Maksima, mučenica
27	Sreda	Janez Damaščan, cerkv. učenik; Rupert
28	Četrtek	Janez Kapistran; Sikst III., papež
29	Petek	Ciril, mučenec; Bertold
30	Sobota	Janez Klim., opat; Kvirin, mučenec
31	Nedelja	4. postna. Benjamin; Modest, škof

Nedeljski evangeliji:

3. predpostna nedelja: Jezus ozdravi slepeca. (Lk 18, 31-43)
1. postna nedelja: Jezus trikrat skušan. (Mt 4, 1-11)
2. " " Jezus se na gori spremeni. (Mt 17, 1-9)
3. " " Jezus izžene hudiča iz mutca (Lk 11, 14-28)
" " Jezus nasiti 5000 mož. (Jan 6, 1-15)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Dan zraste za 1 uro 40 minut. Dan je dolg od 11 ur 4 minute do 12 ur 44 minut. Začetek pomladi. Noč in dan sta enako dolga.

1	Ponedeljek	Hugo, škof; Venancij
2	Torek	Francišek Pavelski; Leopold
3	Sreda ●	Rihard, škof; Hionija, muč.; Sikst I., papež
4	Četrtek	Izidor S., cerkveni učenik; Benedikt Niger
5	Petek	Vincencij Fer.; Irena, devica; Julijana
6	Sobota	Marcelin, mučenec; Krescencija, devica
7	Nedelja	Tiha. Herman Jožef, spoznavalec
8	Ponedeljek	Albert, škof, mučenec; Dionizij
9	Torek)	Marija Kleofa; Tomaž Tol., mučenec
10	Sreda	Ecehijel, prerok; Mehtilda, devica
11	Četrtek	Leon Veliki, papež in cerkveni uč.; Konrad
12	Petek	Marija sedem žalosti; Angel, spoznavalec
13	Sobota	Hermenegild, mučenec; Ida Lotarinška, dev.
14	Nedelja	Cvetna. Justin, muč.; Valerijan in tovariši
15	Ponedeljek	Helena, kraljica; Teodor, mučenec
16	Torek ○	Benedikt Jožef Labre, spoznavalec
17	Sreda	Rudolf, mučenec; Vanda; Anicet, papež
18	Četrtek	Vel. četrtek. Apolonij, muč.; Elefterij, škof
19	Petek	Vel. petek. Leon IX., papež; Konrad Ask.
20	Sobota	Vel. sobota. Viktor, muč.; Božidar; Neža M.
21	Nedelja	Velika noč. Vstajenje Gospodovo
22	Ponedeljek	Velikonočni ponedeljek. Leon, škof
23	Torek	Adalbert (Vojteh); Egidij Asiški
24	Sreda ●	Jurij, mučenec; Fidelis Sigmarinški, muč.
25	Četrtek	Marko, evangelist; Ermin, mučenec
26	Petek	Klet in Marcelin, papeža
27	Sobota	Peter Kanizij, cerkveni učenik; Peregrin
28	Nedelja	1. povelikonočna (bela). Pavel od Križa, spoz.
29	Ponedeljek	Peter, muč.; Robert, opat; Antonija
30	Torek	Katarina Sienska, dev.; Jožef Ben.; Marijan

Nedeljski evangelijski:

Tiha nedelja: Judje hočejo Jezusa kamenjati. (Jan 8, 46-59)

Cvetna nedelja: Jezus jezdi v Jeruzalem. (Mt 21, 1-9)

Velikonočna nedelja: Jezus vstane od mrtvih. (Mk 16, 1-7)

1. povekonočna (bela) nedelja: Jezus se prikaže pri zaprtih vratih.
(Jan 20, 19-31)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Dan zraste za 1 uro 32 minut. Dan je dolg od 12 ur 48 minut do 14 ur 20 minut.

1	Sreda		Filip in Jakob ml., apostola
2	Četrtek	●	Atanazij, cerkv. učenik; Sekund, mučenec
3	Petek		Najdenje sv. Križa; Aleksander, papež
4	Sobota		Monika, vdova; Florijan, mučenec
5	Nedelja		2. povelikonočna. Irenej, škof; Angela, muč.
6	Ponedeljek		Janez Evang. pred lat. vrati
7	Torek		Stanislav, škof; Gizela (Zeljka)
8	Sreda	)	Prikaz, nadangela Gabrijela. Varstvo Jož.
9	Četrtek		Gregor Nacijanški, cerkveni učenik
10	Petek		Antonin, škof; Janez Av.; Job, prerok
11	Sobota		Frančišek Hier.; Mamert, škof; Sigmund
12	Nedelja		3. povelikonočna. Pankracij, mučenec
13	Ponedeljek		Servacij, škof; Robert Bel.
14	Torek		Bonifacij, mučenec; Justa; Paskal I., papež
15	Sreda	○	Izidor, kmet; Zofija; Rupert
16	Četrtek		Janez Nepomuk, mučenec; Ubald, škof
17	Petek		Bruno, škof; Paskal Bajlonski, spoznavalec
18	Sobota		Erik, kralj; Aleksandra, dev.; Feliks, spozn.
19	Nedelja		4. povelikonočna. Peter Celestin, papež
20	Ponedeljek		Bernardin Sienski, spoznavalec
21	Torek		Andrej Bob., muč.; Feliks Kantalski, spozn.
22	Sreda		Emil; Julija; Marjeta; Renata
23	Četrtek	☾	Janez Krstnik de Rossi; Deziderij, mučenec
24	Petek		Marija Devica, pomočnica kristjanov
25	Sobota		Urzan I., papež; Zofija B.; Gregor VII., pap.
26	Nedelja		5. povelikonočna. Filip Neri, spoznavalec
27	Ponedeljek		Beda Častitljivi, cerkv. učenik
28	Torek		Avguštin, škof; Viljem
29	Sreda		Marija Magdalena de Pazzi, dev.
30	Četrtek	●	Kristusov vnebohod
31	Petek		Angela Merici, devica; Kocijan, mučenec

Nedeljski evangelijski:

2. povelikonočna nedelja: Jezus dobri pastir. (Jan 10, 11-16)
3. " " Jezus napoveduje svoj odhod. (Jan 16, 16-22)
4. " " Jezus obljubi učencem sv. Duha. (Jan 16, 5-14)
5. " " Jezus uči o moči molitve. (Jan 16, 23-30)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Dan zraste za 1 uro 14 minut. Dan je dolg od 14 ur 23 minut do 15 ur 37 minut.

1	Sobota	Feliks; Fortunat, spoznav.; Simeon; spok.
2	Nedelja	6. povelikonočna. Erazem; Evgen; Marcellin
3	Ponedeljek	Pavla, devica; Klotilda, kraljica
4	Torek	Frančišek Kar., spozn.; Kvirin, škof, muč.
5	Sreda	Bonifacij, škof; Valerijan, mučenec
6	Četrtek	Norbert, škof; Bertrand, škof
7	Petek)	Robert, opat; Lukrecija
8	Sobota	Medard, škof; Maksim, škof; Severin
9	Nedelja	Binkošti. Prihod sv. Duha. Primož in Fel., m.
10	Ponedeljek	Marjeta, kraljica; Bogomil; Henrik
11	Torek	Barnaba, apostol; Jošt, opat; Marcijal, muč.
12	Sreda	Kvatre. Leon III., papež; Janez F., spozn.
13	Četrtek	Anton Padov., spozn. Donat; Akvilina, dev.
14	Petek O	Kvatre. Bazilij, cerkv. učenik; Elizej, prerok
15	Sobota	Kvatre. Vid in tovariši, muč.; Germana, dev.
16	Nedelja	1. pobinkoštna. Presv. Trojica. Franciš. Reg.
17	Ponedeljek	Adolf, škof; Lavra, devica; Peregrin
18	Torek	Efrem Sirski, cerk. učenik; Marko in Marcel
19	Sreda	Julijana, dev.; Gervazij in Protazij, mučenca
20	Četrtek	Sv. Rešnje Telo. Silverij, papež; Florentina
21	Petek	Alojzij, spoznavalec
22	Sobota C	Ahacij, mučenec; Albin, muč.; Pavlin N., škof
23	Nedelja	2. pobinkoštna. Agripina, devica
24	Ponedeljek	K res. Janez Krstnik
25	Torek	Viljem, opat; Henrik, škof
26	Sreda	Janez in Pavel, mučenca; Vigili, mučenec
27	Četrtek	Ema Krška, vdova; Ladislav, kralj
28	Petek	Sree Jezusovo. Irenej, škof in mučenec
29	Sobota	Peter in Pavel, apostola
30	Nedelja ●	3. pobinkoštna. Spomin sv. Pavla; Oton, sp.

Nedeljski evangeliji:

6. povelikonočna nedelja: O pričevanju sv. Duha. (Jan 15, 26-27; 16, 1-4)
Binkoštna nedelja: O sv. Duhu in o ljubezni. (Jan 14, 3-31)
1. pobinkoštna nedelja: Jezusu je dana vsa oblast. (Mt 28, 18-20)
2. " " Prilika o veliki večerji. (Lk 14, 16-24).
3. " " O izgubljeni ovci in izgubljenem denarju. (Lk 15, 1-10)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Dan zraste za 17 minut in se zopet skrči za 5 minut. Dan je dolg od 15 ur 37 minut do 15 ur 50 minut.— Začetek poletja. Najdaljši dan in najkrajša noč.

1	Ponedeljek	Presveta Rešnja Kri. Leonora
2	Torek	Obiskovanje Marije Device; Oton, škof
3	Sreda	Leon II., papež; Bernardin; Oton Bamberški
4	Četrtek	Urh, škof; Berta, devica; Prokop
5	Petek	Ciril in Metod, slovanska apostola
6	Sobota)	Izaija, prerok; Bogomila; Tomaž More
7	Nedelja	4. pobinkoštna. Vilibald, škof; Pulherija, dev.
8	Ponedeljek	Elizabeta, kraljica; Evgenij III., papež
9	Torek	Nikolaj in tovariši, muč.; Veronika Jul., dev.
10	Sreda	Amalija, devica; Felicita
11	Četrtek	Pij I., papež; Olga; Savin, mučenec
12	Petek	Mohor in Fortunat, muč.; Feliks in Nabor
13	Sobota	Margareta; Anaklet, papež in muč.; Eygen
14	Nedelja	5. pobinkoštna. Bonaventura, škof in cerk. uč.
15	Ponedeljek	Henrik, cesar; Vladimir; Egon
16	Torek	Devica Marija Karmelska
17	Sreda	Aleš, sponavalec; Marcelina, devica
18	Četrtek	Kamil; Friderik, mučenec
19	Petek	Vincencij Pavelski, spozn.; Avrea (Zlata)
20	Sobota	Marjeta, dev.; Tomaž; Hieronim, spoznav.
21	Nedelja (	6. pobinkoštna. Danijel, prerok; Angelina
22	Ponedeljek	Marija Magdalena, spok.; Teofil, mučenec
23	Torek	Apolinarij, škof in mučenec; Liborij
24	Sreda	Kristina Belg., dev.; Magdalena; Kunigunda
25	Četrtek	Jakob St., apostol; Krištof, mučenec
26	Petek	Ana, mati Device Marije
27	Sobota	Rudolf, mučenec; Pantaleon, mučenec
28	Nedelja	7. pobinkoštna. Viktor, papež
29	Ponedeljek	Marta; devica; Beatrika, mučenica
30	Torek	Abdon in Senen, mučenca; Julita, mučenica
31	Sreda	Ignacij Lojolski, spoznavalec

Nedeljski evangelijski:

4. pobinkoštna nedelja: Obilni ribji lov. (Lk 5, 1-11)
5. " " O grehu v mislih in besedah. (Mt 5, 20-24)
6. " " Jezus nasiti 4000 mož. (Mk 8, 1-9)
7. " " O lažnivih prerokih. (Mt 7, 15-21)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Začetek pasjih dni. — Dan se skrči za 52 minut. Dan je dolg od 15 ur 50 minut do 14 ur 58 minut.

1	Četrtek	Vezi sv. Petra; Makabejski bratje
2	Petek	Porciunkula; Alfonz M. Liguori, cerk. učenik
3	Sobota	Najdenje sv. Štefana; Lidiya, vdova
4	Nedelja	8. pobinkoštna. Dominik, spoznavalec
5	Ponedeljek)	Marija Devica Snežnica; Ožbald, kralj
6	Torek	Gospodovo spremenjenje. Sikst II., papež
7	Sreda	Kajetan, spoznavalec; Donat, mučenec; Afra
8	Četrtek	Ciriak in tovariši, mučenci
9	Petek	Janez Marija Vianney, spozn.; Peter Faber
10	Sobota	Lovrenc, mučenec; Pavla, dev.; Hugo, škof
11	Nedelja	9. pobinkoštna. Tiburcij, muč.; Suzana, dev.
12	Ponedeljek O	Klara, devica; Hilarija, mučenica
13	Torek	Janez Bergmans; Kasijan, muč.; Hipolit
14	Sreda	Evzebij, spozn.; Atanazija, vdova
15	Četrtek	Vnebovzetje Marije Device
16	Petek	Joahim, oče Marije Device; Rok, spoznavalec
17	Sobota	Hiacint, spoznavalec; Julijana, devica
18	Nedelja	10. pobinkoštna. Helena, cesarica; Agapit m.
19	Ponedeljek	Ludovik Tol., škof; Julij, mučenec
20	Torek	Bernard, cerkveni učenik; Samuel, prerok
21	Sreda	Ivana Frančiška Šantalska, vdova
22	Četrtek	Sree Marijino; Timotej, mučenec
23	Petek	Filip (Zdenko) Ber., spozn.; Viktor, škof
24	Sobota	Jernej, apostol; Ptolomej, škof
25	Nedelja	11. pobinkoštna. Ludovik, kralj; Gregor iz Ut.
26	Ponedeljek	Zefirin, papež; Bernard Of., spoznavalec
27	Torek	Jožef Kal., spoznavalec; Antuza, mučenica
28	Sreda	Avguštin, cerkveni učenik; Hermes, mučenec
29	Četrtek	Obglavljenje Janeza Krstnika; Sabina, muč.
30	Petek	Roza Limanska, devica; Feliks, spoznavalec
31	Sobota	Rajmund, spozn.; Izabela, dev.; Pavlin, škof

Nedeljski evangeliji:

8. pobinkoštna nedelja: O krivičnem oskrbniku. (Lk 16, 1-9)
9. » » Jezus joka nad Jeruzalemom. (Lk 19, 41-47)
10. » » Prilika o farizeju in cestinarju. (Lk 18, 9-14)
11. » » Jezus ozdravi gluhenemega. (Mk 7, 31-37)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Konec pasjih dni. — Dan se skrči za 1 uro 32 minut. Dan je dolg od 14 ur 56 minut do 13 ur 24 minut.

1	Nedelja	12. pobinkoštna. Angelska. Egidij, opat;
2	Ponedeljek	Štefan, kralj; Maksima, mučenica
3	Torek)	Doroteja in tovarišice, mučenice; Evfemija
4	Sreda	Rozalija, devica; Ida, grofica
5	Četrtek	Viktorin, škof; Lovrenc, škof
6	Petek	Caharija, prerok; Peregrin
7	Sobota	Marko in tovariši, mučenci; Regina, devica
8	Nedelja	13. pobinkoštna. Rojstvo Marije Device.
9	Ponedeljek	Peter Klaver, spozn.; Serafina
10	Torek ○	Nikolaj Tol., spozn.; Adolf; Pulherija, ces.
11	Sreda	Milan, škof; Prot in Hiacint, mučenca
12	Četrtek	Ime Marijino; Gvido, spozn.; Macedonij, škof
13	Petek	Francišek K., spozn.; Virgilij, mučenec
14	Sobota	Povišanje sv. Križa; Ciprijan, škof in muč.
15	Nedelja	14. pobinkoštna. Marija sedem žalosti
16	Ponedeljek	Kornelij, papež; Ljudmila, vdova
17	Torek	Lambert, škof; Franciškovne rane
18	Sreda (	Kvatre. Jožef Kupert., spozn.; Zofija in tov.
19	Četrtek	Januarij, škof, in tovariši, mučenci
20	Petek	Kvatre. Evstahij in tovariši, mučenci
21	Sobota	Kvatre. Matej, apostol; Jona, prerok
22	Nedelja	15. pobinkoštna. Tomaž Vilanovski, škof
23	Ponedeljek	Lin, papež; Tekla, devica
24	Torek	Marija Devica, rešiteljica ujetnikov
25	Sreda	Kamil in tovariši, mučenci; Kleofa
26	Četrtek	Ciprijan in Justina, mučenca; Evgenija
27	Petek ●	Kozma in Damijan, mučenca
28	Sobota	Venceslav, kralj in mučenec; Ljuba, opatinja
29	Nedelja	16. pobinkoštna. Mihael, nadangel
30	Ponedeljek	Hieronim, cerkv. učenik; Zofija; Lavra

Nedeljski evangeliji:

12. pobinkoštna nedelja: Prilika o usmilj. Samarijanu. (Lk 10, 23-37)
13. » » Jezus ozdravi deset gobavih. (Lk 17, 11-19)
14. » » O božji previdnosti. (Mt 6, 24-33)
15. » » Jezus obudi mladeniča iz Najma. (Lk 7, 11-16)
16. » » Jezus ozdravi vodeničnega. (Lk 14, 1-11)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Začetek jeseni. Dan in noč sta enako dolga. — Dan se skrči za 1 uro 35 minut. Dan je dolg od 13 ur 22 minut do 11 ur 47 minut.

1	Torek	Remigij, škof; Janez D., spoznavalec
2	Sreda	Angeli varuhi; Teofil, spoznavalec
3	Četrtek	Terezika Deteta Jezusa, dev.; Felicija, dev.
4	Petek	Frančišek Asiški, spoznavalec, Edvin, kralj
5	Sobota	Placid in tovariši, muč.; Flavijana, vdova
6	Nedelja	17. pobinkoštna. Roženv. Brunon, spoz.; Vera
7	Ponedeljek	Marija Kraljica sv. rožnega venca
8	Torek	Brigita, vdova; starček Simeon; Valerija
9	Sreda	Dionizij, škof in mučenec; Janez Leonardi
10	Četrtek	Frančišek Borgia, spozn.; Ludovik; Danijel
11	Petek	Materinstvo Device Marije, Aleksander S.
12	Sobota	Maksimilijan, škof; Serafin, spoznavalec
13	Nedelja	18. pobinkoštna. Edvard, kralj; Hugolin
14	Ponedeljek	Kalist, papež; Just, škof
15	Torek	Terezija, devica; Avrelija, devica
16	Sreda	Gal, opat; Gerard
17	Četrtek	Hedvika, vdova; Margareta Marija Alakok
18	Petek	Luka, evangelist; Julijan, puščavnik
19	Sobota	Peter Alkantara, spoznavalec; Etbin, opat
20	Nedelja	19. pobinkoštna. Janez Kancijan, spozn.
21	Ponedeljek	Uršula, mučenica; Hilarijon, opat
22	Torek	Kordula, mučenica; Fides, mučenica
23	Sreda	Severin, škof; Teodor, muč.; Klotilda, muč.
24	Četrtek	Rafael, nadangel; Kristina, mučenica
25	Petek	Krizant in Darija, mučenca; Krispin, muč.
26	Sobota	Evarist, papež; Bogoljub; Bonaventura Pot.
27	Nedelja	20. pobinkoštna. Kristus Kralj. Antonija, dev.
28	Ponedeljek	Simon in Juda, apostola
29	Torek	Narcis, šk.; Ida, dev.; Donat, spoz.; Valentin
30	Sreda	Doroteja Mantovska; Angel; Klavdij, muč.
31	Četrtek	Volbenk, škof; Krištof, muč.; Urban, muč.

Nedeljski evangeliji:

17. pobinkošna nedelja: Največja zapoved: Mesija sin Davidov. (Mt 22, 34-46)
18. pobinkošna nedelja: Jezus ozdravi mrtvoudnega. (Mt 9, 1-8)
19. » » Prilika o kraljevi ženitnini. (Mt 22, 1-14)
20. » » Jezus ozdravi sina kraljevega uradnika. (Jan 4, 46-53)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Dan se skrči za 1 uro 37 minut. — Dan je dolg od 11 ur 44 minut do 10 ur 7 minut.

1	Petek	)	Vsi svetniki
2	Sobota		Spomin vernih duš. Just, mučenec
3	Nedelja		21. pobinkoštna. Zahvalna. Viktorin, škof
4	Ponedeljek		Karel Boromejski, škof; Vital
5	Torek		Caharija in Elizabeta; Emerik, spoznavalec
6	Sreda		Lenart, opat; Sever, škof in muč.; Helena
7	Četrtek		Engelbert, škof; Janez Gabrijel Perb., muč.
8	Petek	○	Bogomir, škof; Klavdij, mučenec
9	Sobota		Božidar, mučenec; Agripin, škof
10	Nedelja		22. pobinkoštna. Andrej Avelinski, spozn.
11	Ponedeljek		Martin, škof; Mena, mučenec
12	Torek		Martin I., papež; Avrelij, škof
13	Sreda		Stanislav Kostka, spoznavalec
14	Četrtek		Jozafat Kunčevič, škof in mučenec
15	Petek		Albert Veliki, cerkveni učen.; Leopold, kralj
16	Sobota	☾	Otmar, opat; Edmund, škof; Neža As., dev.
17	Nedelja		23. pobinkoštna. Gregor Čudodelnik, škof
18	Ponedeljek		Odon, opat; Evgen, spoznavalec; Roman
19	Torek		Elizabeta, kraljica; Poncijan, papež
20	Sreda		Feliks Val., spoznavalec; Edmund, kralj
21	Četrtek		Darovanje Device Marije. Kolumban
22	Petek		Cecilija, devica in mučenica; Filemon, muč.
23	Sobota		Klement I., papež; Felicita, muč.; Aleksand.
24	Nedelja		24. pobinkoštna. Janez od Križa, spoz.; Flora
25	Ponedeljek	●	Katarina, devica; Mozes
26	Torek		Silvester, opat; Konrad, škof
27	Sreda		Virgilij, škof; Bernardin F.
28	Četrtek		Gregor III., papež; Jakob M., spoznavalec
29	Petek		Saturnin, mučenec; Gelazij, papež
30	Sobota		Andrej, apostol; Justina, devica

Nedeljski evangelijski:

21. pobinkoštna nedelja: Prilika o neusmiljenem hlapcu. (Mt 18, 23-35)
22. » » O cesarskem davku. (Mt 22, 15-21)
23. » » Jezus obudi Jairovo hčer. (Mt 9, 18-26)
24. » » O razdejanju Jeruzalema in o poslednji sodbi.
(Mt 24, 15-35)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Dan se skrči za 1 uro 12 minut. Dan je dolg od 10 ur 3 minute do 8 ur 51 minut.

1	Nedelja)	1. adventna. Eligij, škof; Natalija; Marijan
2	Ponedeljek	Pavlina, devica; Bibiana, devica
3	Torek	Frančišek Ksaverij, spoznavalec
4	Sreda	Barbara, devica, mučenica; Peter Hrizolog
5	Četrtek	Saba, opat; Krispin, mučenec
6	Petek	Miklavž (Nikolaj), škof; Apolinar, mučenec
7	Sobota	Ambrož, škof in cerkveni učenik; Urban, škof
8	Nedelja ○	2. adventna. Brezmad. spočetje Marije Dev.
9	Ponedeljek	Peter Fourier, škof; Anastazija
10	Torek	Lavretanska Mati božja; Melkijad
11	Sreda	Lamaz, papež; Hugolin, puščavnik; David
12	Četrtek	Aleksander, mučenec; Maksencij, mučenec
13	Petek	Lucija, devica, mučenica; Otilija, devica
14	Sobota	Spiridion, opat; Just, mučenec
15	Nedelja	3. adventna. Kristina; Valerijan, škof
16	Ponedeljek ☾	Albina (Zora), devica; Evzebij
17	Torek	Lazar, škof; Vivina, devica
18	Sreda	Kvatre. Gracijan, škof; Teotim
19	Četrtek	Urban V., papež; Favsta, vdova; Darij
20	Petek	Kvatre. Julij, muč.; Evgenij in Makarij, muč.
21	Sobota	Kvatre. Tomaž, apostol; Severin, škof
22	Nedelja	4. adventna. Demetrij in Honorat, muč.; Flor
23	Ponedeljek	Viktorija, devica; Dagobert, kralj
24	Torek ●	Adam in Eva, Hermina, devica
25	Sreda	Božič. Rojstvo Gospodovo.
26	Četrtek	Štefan, prvi mučenec
27	Petek	Janez Evangelist, apostol; Fabiola, vdova
28	Sobota	Nedolžni otročiči. Kastor, mučenec
29	Nedelja	Nedelja po božiču. Tomaž, škof in mučenec
30	Ponedeljek)	David, kralj; Evgen, škof; Irma
31	Torek	Silvester, papež; Pavlina, mučenica

Nedeljski evangelijski:

1. adventna nedelja: O poslednji sodbi. (Lk 21, 25-33)
2. » » Janezova učenca pri Jezusu. (Mt 11, 2-10)
3. » » Janez Krstnik pričuje o Jezusu. (Jan 1, 19-28)
4. » » Janez oznanja pokoro. (Lk 3, 1-6)
Nedelja po božiču: Simeon in Ana oznanjata Kristusa. (Lk 2, 33-44)

Zapiski

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Začetek zime. Najkrajši dan in najdaljša noč. — Dan se skrči za 26 minut in zopet zraste za 9 minut. Dan je dolg od 8 ur 59 minut do 8 ur 33 minut.

CERKEV IN DRŽAVA

Eno izmed najbolj perečih vprašanj, ki dandanes zavestno ali podzavestno mučijo človeške duhove in od katerega je v prvi vrsti odvisen bodoči svetovni mir in pravo sožitje, je brez dvoma vprašanje odnosov med Cerkvijo in državo. Mi vsi smo člani dvojne družbe, dvojne velike družine: člani velike človeške skupnosti, v kateri smo se rodili, v kateri smo zrastli in ki jo imenujemo država — poleg tega pa tudi udje neke druge, nadnaravne, bogočloveške družine, ki ji pravimo katoliška Cerkev. V obeh družbah bi radi bili dobri člani, udje s polno pravico in z željo izpolnjevati vse svoje dolžnosti in obveznosti kot državljani in kot katoličani. Zeleli bi zato, da bi Cerkev in država živeli vedno v najlepši slogi in medsebojnem razumevanju, da bi si bili druga drugi v pomoč in oporo. Samo tako namreč, ako bosta složni, bomo lahko obema z veseljem in nemoteno služili.

Na žalost pa to ni vedno tako. Če ako prebiramo cerkveno zgodovino, vidimo, da je le malokdaj vladala med Cerkvijo in državo prava prijateljska sloga in razumevanje. Zgodovina Cerkve je, lahko bi rekli, zgodovina bojev med Cerkvijo in državo, zgodovina preganjanj in zatiranja Cerkve od države. Komaj se je mlada Cerkev pojavila v zgodovini, je že država (rimsko cesarstvo) kot zver planila nanjo, hoteč jo ugonobiti: nastalo je preganjanje, ki je rodilo mučence. Zakaj vse to? Država se je Cerkve ustrašila, misleč, da ji hoče le-ta kratiti njene pravice. V Cerkvi ni videla prijateljice, temveč tekmovalko, ki jo hoče izpodriniti. To, kar se je zgodilo v prvih stoletjih krščanstva, se ponavlja v cerkveni zgodovini prav do naših dni. Država, četudi se šteje za krščansko, gleda na Cerkev z nekim strahom in nezaupanjem, kakor da bi jo Cerkev ogražala v njenih pravicah in v izvrševanju njenih dolžnosti. Od tod napetost, sovraštvo, ki najde neredko svoj izraz v odkritem preganjanju Cerkve. Kdor pri tem največ trpi, to so katoličani. Le-ti ljubijo i Cerkev i državo, hočejo biti zvesti podložniki države, pa nič manj vdani člani Kristusove Cerkve. Zato je vsak spor med Cerkvijo in državo nekaj zelo bridkega in boleznega za vsakega katoličana, prav kakor je hudo vsakemu dobremu otroku, ko vidi, da se starši med seboj prepirajo in sovražijo.

Ne bomo mogli razumeti dobro, kakšni naj bodo odnosi med Cerkvijo in državo, ako si prej ne ogledamo, kaj je Cerkev in kaj država in kakšen je njun namen. Cerkev je družba, ki je sestavljena sicer iz ljudi, toda je nadnaravnega izvora, ker jo je ustanovil neposredno Kristus sam. Ni torej navadno človeško občestvo temveč veliko več: njena narava je božja in človeška, zato se po pravici imenuje nevesta Kristusova, skrivnostno telo Kristusovo. Cerkev tvorijo vsi katoličani, ki so skupaj s svojimi duhovniki in škofi združeni s papežem, Kristusovim vidnim namestnikom na zemlji. Namen Cerkve je zbrati v svojem okrilju vse ljudi brez izjeme in jih

privesti k večnemu zveličanju. To je torej nadnaraven, nadzemeljski in večnostni namen. Jasno pa je, da se mora Cerkev pri tem posluževati vseh sredstev, ki ji v čemer koli koristijo za doseg tega namena. Ta sredstva niso samo nadnaravnega značaja, kot zakramenti, nauk, bogoslužje itd., temveč so lahko tudi naravnega značaja, tako n. pr. tisk, organizacije, verska propaganda, radio, kino, z eno besedo, vse, kar je moralno pošteno in devoljeno in pomaga pri reševanju duš.

Država pa ima čisto drug namen. Država je človeška družba, občestvo ljudi, ki jih družijo naravne vezi, ki imajo naravne namene in cilje. Namen države je skrbeti za časni blagor svojih članov: osnovati in organizirati vse javno in zasebno življenje tako, da bodo lahko vsi ljudje brez razlike dosegli neko blagostanje, neko časno, zemeljsko srečo. Namen je torej naraven: preskrbeti posameznikom dostojno stanovanje, hrano, obleko, delo, zaslužek, izobrazbo, skrbeti za primerno zabavo in oddih, skrbeti za bolnike, stare, sirote, skrbeti, da bo v družbi red, mir, dostojno življenje. Pri tem se država poslužuje vseh naravnih, poštenih sredstev, ki so ji lahko na razpolago.

Cerkev in država imata torej vsaka svoj točno načrtan delokrog, vsaka svoj različen cilj. Obe služita v glavnem človeku — osebnosti in si prizadevata, da bi človeka časno (država) in večno (Cerkev) osrečili. Iz tega jasno sledi, kakšen naj bo njun medsebojni odnos.

1. Cerkev in država sta dve popolni družbi, druga od druge neodvisni: vsaka ima svoje članstvo, svojo oblast, svoj cilj in svoja posebna sredstva. Kot dve sestri sta si, ki imata vsaka svoj delokrog in sta zato popolnoma samostojni. Medsebojno se morata spoštovati, ne smeta se ovirati pri dosegu svojih ciljev, vsaka se mora strogo držati svojega področja. Napačno bi bilo, ako bi druga drugo hotela prevladati in si jo zaslužniti. Nevarnost je zlasti za državo, ki le težko trpi poleg sebe druge visoke enakopravne oblasti, zlasti ako se ta imenuje cerkvena oblast. Pod eno ali drugo obliko si skuša pojarmiti Cerkev in ji zagospodovati. Le pomislimo, kakšen je bil položaj pravoslavni cerkva, zlasti ruske cerkve pred vojno in tudi v zadnjem času. Nobene prave svobode nimajo, temveč so le slepo orodje v rokah državne oblasti. Zato je prvi pogoj pravilne ureditve odnosov med državo in Cerkvijo ta, da se Cerkvi prizna njena neodvisnost in samostojnost, da se ji zagotovi potrebna svoboda glede namena in glede sredstev (svoboda ne samo bogoslužja v strogem pomenu, temveč tudi svoboda govora in tiska, svoboda organizacij in propagande itd.).

2. Dasi sta Cerkev in država vsaka v svojem redu samostojni in neodvisni, vendar se na lestvici vrednost nahajata na različnem mestu. Med njima je bistvena razlika, tako da si nikakor nista popolnoma enakovredni. Cilj, ki ga ima Cerkev, je brez dvoma višji in važnejši od cilja, ki ga zasleduje država. Večna sreča je važnejša od telesa. Ne samo to: večna sreča človekova je najvišji namen, katerega mora biti vse podvrženo in kateremu mora vse služiti. Tudi ko težimo po časni sreči, se mora to tako izvršiti, da pri tem ne zgrešimo večne sreče. Cerkev pa je tista, ki ima v svoji oskrbi človekov večni cilj, ki človeka uči in vodi, kako naj svoje življenje usmerja, da bo dosegel večni cilj. Cerkev ima torej pravico in dolžnost človeka poučevati, svariti, mu nuditi vseh potrebnih sredstev, ga odvracati

od vsega škodljivega, vse to z namenom, da bo dosegel nadnaravni cilj. Zaradi tega ima Cerkev pravico, da presodi vsako stvar, vsako dejanje, vsak nauk, v kolikor je človeku koristen ali škodljiv. Kaj sledi iz tega? Da je država podrejena Cerkvi? Da ima Cerkev pravico in oblast vmeševati se v državne zadeve? Nikakor ne! Sledi samo tole: Cerkev je po svojem bistvu višja od države, ker je njen namen in ker so tudi njena sredstva višja. Cerkev ima oblast, pod verskim in moralnim vidikom ocenjevati vse naše življenje in delovanje. Ima tudi oblast, da v tem pogledu presoja tudi vse življenje, ki se razvija pod okriljem države, naj bo to politično, socialno, kulturno življenje. Cerkev ima pravico in oblast, da lahko vsak hip reče: ta in ta sistem je zmoten in zato nevaren človeku, ker ovira človekovo versko svobodo, ta in ta nauk se ne sklada z božjim razodetjem. To ni poseganje v državne zadeve, to ni vmešavanje v politiko, to je izvrševanje učiteljske službe, ki jo je Kristus poveril Cerkvi.

3. Iz vsega tega sledi, da morajo biti odnosi Cerkve in države odnosi medsebojnega razumevanja, spoštovanja in pomoči. Nobeno trinoško nadvladovanje, temveč družno in urejeno sodelovanje pri osrečitvi človeške osebnosti. Obojni dobrobit je človeku potreben, časni in večni, dasi je večni važnejši. Zato mora biti sodelovanje Cerkev in države pravilno urejeno, tako da se pri skrbi za oba cilja ne zabriše vrednostna lestvica, ona bistvena razlika med naravnim in nadnaravnim. Prav radi tega je oni nauk, ki zahteva popolno ločitev Cerkve od države, zmoten in krivičen. Krivično je namreč Cerkev internirati v zakristijo in ji pristriči vse njeno javno delovanje (tisk, organizacije, šola itd.). Zmotno je ustvarjati tako zvano »laično« državo, to pomeni, tako državo, ki ne bo priznala nobene vere in nobene morale nad seboj, ki ne bo vsaj posredno skrbela tudi za versko in нравstveno vzgojo svojih podložnikov. Zgodovina nas uči, da je taka država nemogoča in se bo prej ali slej spreobrnila v veri sovražno, preganjalsko, brezbožno državo. Oni znani izrek »svobodna Cerkev v svobodni državi« se je dosedaj še vedno izmaličil v »zasušljena Cerkev v preoblastni državi«.

Kadar človek nevarno oboli, mu domači pokličejo zdravnika in duhovnika, enega, da mu zdravi telo, drugega, da mu izcepi dušo. Eden skrbi za bolnikov časni blagor, drugi za njegovo večno srečo. Oba sta v svojem poklicu neodvisna. Vendar pa morata oba sodelovati, saj zdravita oba istega človeka, kateremu želita dobro.

Človeštvo je tudi tak bolnik, ki boleha na raznovrstnih telesnih in duševnih boleznih. Oba zdravnika, Cerkev in država, se morata potruditi, da ga ozdravita. Toda ozdravila ga bosta za ta in za oni svet le takrat, ako bosta družno in sporazumno nastopila, brez vsake medsebojne zavisti, v pravem spoštovanju in razumevanju.

*Skoz okno se usipajo žarki
večernega sonca..
A v meni se misli nemirne
vrtijo brez konca...*

*Kostanji zeleni pred oknom
skrivnostno šumiyo..
Na mizici moji opojno
ciklamni dehtijo...*

*Kaj vstaja pred mano v odtenkih
ko v dalji megleni?
Podoba minule mladosti
poraja se v meni...*

*Zarisa! je nanjo spomine
vrtinec življenja,
Zdaj v njeni podobi ožarjeni
iščem sproščenja...*

*In kadar poverne se misel
v pomladne gredice,
mi duša je lahka ko v soncu
perot lastavice...*

*Zaspajo je polje v poletni vročini,
prebuja ljubeče večerni ga mrak,
da bo vztrepetalo pokoja in sreče,
ko bode pobožal ga veter mehak.*

*V to pesem polja, to brezmejno lepoto
potaplja večernega zvona se glas:
Devici v pozdrav in zahvalo Gospodu,
da njiva je plodna in bujen je klas!*

Druga svetovna vojna

Druga svetovna vojna, ki je prinesla svetu, posebno pa našemu slovenskemu narodu toliko gorja, je končana. To novico so vsi nestrpno pričakovali iz meseca v mesec, iz leto v leto. Saj je že tako daleč oni dan, ko se je ob nemško-poljski meji utrgal plaz vojnih strahot in nesmiselnega uničevanja. Nemčija je 1. septembra 1939 prelomila vse obljube ter je napadla Poljsko. 3. septembra sta Nemčiji napovedali vojno Anglija in Francija. Nepripravljena Poljska je kljubovala le malo časa, niti mesec dni; podleči je morala nemški premoči. V drugi polovici septembra so prekoračile poljsko mejo tudi sovjetske armade. 27. septembra je padla zadnja poljska postojanka - Varšava. Poljsko so razdelili v dva dela: Nemčija je zasedla ozemlje zahodno od reke Buga, Rusi so dobili vzhodni del.

Potem je vojna vihra za nekaj mesecev počivala. Pomladi 1940 pa se je nevihta znova razbesnela. Nemci so v aprilu napadli severni državi Dansko in Norveško in ju zasedli, par tednov za tem pa še Holandsko, Belgijo in Francijo, ki so druga za drugo padale v prah kot papirnate stavbe na odru. Tik preden se je Francija zrušila, jo je

napadel še Mussolini (10. junija), ki pa je komaj prišel še do časa, da je lahko sklenil premirje. Da je počakal še nekaj dni, pa bi bilo prepozno. Nemcem ni bilo prav nič vseč, da se je v vojno vmešala tudi Italija, a preprečiti tega niso mogli. V zadnjih mesecih objavljena pisma med Hitlerjem in Mussolinijem jasno dokazujejo, da so se Nemci Mussolinija otresali, a da je sam rinil v nesrečo.

Ko je padla Francija (17. junija), je kazalo, da bo kmalu konec krvavega plesa. Ostala je bila samo še Anglija, ki pa se po vojaški moči takrat niti od daleč ni mogla primerjati z Nemčijo. Nemci so upali, da bodo tudi to podjetje srečno zaključili, a to pot so se urezali. Niso pač računali z dejstvom, da se v Angliji že mnogo stoletij ni izkrcal noben sovražnik. Prav tako niso vpoštevali žilavosti otoškega naroda, ki se prav izkaže šele, kadar je obstoj države v veliki nevarnosti. Ker čez morje Nemci niso mogli, so hoteli zlomiti odpor z zračnimi napadi. Spoznali pa so kmalu, da je Anglija trda kost. Zato je Hitler okrenil svojo politiko in napadel Balkan, kjer je prej že Mussolini skušal doseči nekaj vojaške slave, a je moral klavirno bežati. Nemci pa so v aprilu 1941 pogazili Jugoslavijo in Grčijo. Ker njihov vojni stroj ni mogel mirovati, so 22. junija 1941 napadli še Rusijo, ki je bila dotlej njihova zaveznica. Rusi so se umikali, Nemci pa so drveli za njimi tja do Moskve in do Stalingrada. Končno jih je pa mraz prisilil, da so se pozimi ustavili.

Prav v istem času se je vojna razširila še na druge dele sveta. Tako se je Japoncem zdelo, da je prišel primeren trenutek, ko bodo lahko razširili svojo vladno čez vso Azijo. Napadli so 7. decembra 1941 brez vojne napovedi ameriško vojaško пристanišče Pearl Harbor ter prizadeli nič hudega slutečim Amerikancem precejšnje izgube. Zato so severnoameriške Združene države napovedale vojno Japoncem (8. dec.). Italija in Nemčija pa sta kot zaveznici Japonske napovedali vojno Združenim državam (11. dec.). Sedaj je bil resnično ves svet v ognju. Tako se je pričela ena izmed najgrozovitejših vojn, kar jih pozna zgodovina.

Zavezniki so se morali še vedno umikati, in to na vseh bojiščih, ker še niso bili dovolj pripravljeni. Položaj se je začel spreminjati šele v oktobru 1942, ko sta pričeli Anglija in Amerika kazati znake svoje rastoče moči. To se je zgodilo z ofenzivo pri El Alameinu v Egiptu, in sicer prav takrat, ko se je Mussolini pripravljal, da na belem konju slavnostno vkoraka v Aleksandrijo. Premoč zaveznikov je potem stalno rastla. Zlasti se je izkazalo letalstvo, ki je načrtno in učinkovito rušilo postojanke osi v Afriki in Evropi. Na vzhodu je pričela z ofenzivo tudi Rusija. Tako so Nemci in Italijani izgubljali kos za kosom ugrabljenih dežel.

Vso težo zavezniške premoči je prva občutila Italija. 10. julija so se zavezniki izkrcali na Siciliji. Dogodki so se potem razvijali presenetljivo naglo. 25. julija 1943 je padel fašizem. 8. septembra pa je Badoglio razglasil premirje. Ostanki fašistovske vlade so se umaknili v severno Italijo, kjer so pod pokroviteljstvom Nemčije ustanovili ital. socialno republiko. V začetju junija 1944 je padel Rim, 6. junija pa so se zavezniške armade iz tisočev ladij izkrcale v Normandiji, to je na severni francoski obali. Nemci so se upirali z vsemi razpoložljivimi silami, a brez uspeha. V septembru so zavezniki prekoračili nemško mejo. Nekako istočasno kot zavezniki v Afriki so tudi Rusi zlomili

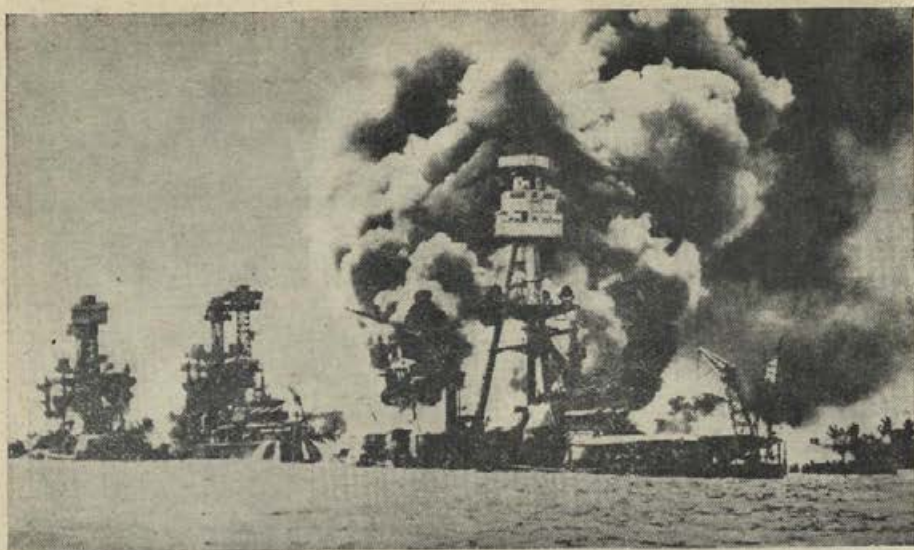

Oklepni vozovi zasedajo Köln (6. marca)

Konferenca v Potsdamu.

Pearl Harbour 7. dec. 1941.

Velikega petka je bilo treba za veliko nedeljo ; smrti Boga samega je bilo treba, da je zazvonilo in zapelo ponižanemu človeku veličastno vstajenje. (Ivan Cankar).

*

Gruda molči, ta naša gruda, ki je prepevala kakor nobena nikjer in nikoli! Sladka, bratje, je bila njena pesem, saj ste jo slišali! Vse je bilo v nji, kar je v nas dobrega in lepega, vse, česar se v dna srca sramujemo; bila je tista brezmejna, čista, materinska ljubezen, ki je pravo znamenje slovenske duše in slovenske zemlje. Ob lepem nedeljskem jutru, kadar so od holmov in hribov zapeli zvonovi, nam je bil korak lahek in prožen, lica so bila sveža, oči so gledale jasno in veselo, na ustnicah je bil smehljaj. In vsakemu je bilo takrat srce očiščeno, od jutranje rose oprano, kakor da smo prihajali od spovedi in obhajila. Ob tej blagoslovljeni uri ni bilo nič zlega, nič temnega v nas; bili smo verni otroci te zemlje, svoje matere vredni njene lepote; z njo smo prepevali in vriskali, z njo žalovali, govorili smo z njo zvesto in odkritosrečno, kakor govori otrok z materjo.

Praznik, poln pesmi in veselja je bil na nebu, na planinah, na polju in senožeti, na belih cestah, kolovozih in klancih; in bil je najlepši v naših srcih.

Milost božja, kaj se je primerilo v teh silnih časih! Gruda molči, ta naša gruda, ki je nekoč tako veselo in glasno prepevala z nami! Ne gane se: nobena prošnja, noben klic je ne vzdrami. Tudi nebesa molče; v vsej svetlobi svoji so ledena in neprijazna. Gozd ne šumi več, tiho je polje, škrjanci so obnemeli. Ta vesoljna tišina je vsa prežeta z brezmočno žalostjo; življenje ne sope več, vse je okamenelo, mrtvo.

Ivan Cankar

Največja religija, kar jih je kdaj bilo na svetu, je krščanstvo. Krščanstvo je največji duhovni dogodek zgodovine. (B. Croce)

nemško silo in začeli poditi nemške armade proti zapadu. Obroč okoli Nemčije se je vedno bolj stiskal.

Prišli smo tako v leto 1945. Nemci so zapuščali drugo za drugo podjarmljenih držav. Osvobojene so bile Grčija, Jugoslavija, Češka itd. V zadnjih dneh aprila so v Italiji dokončno obračunali s fašizmom. 27. aprila so patrioti ob zapadnem bregu Komskega jezera ujeli Mussolinija in precej prvakov fašistovskega režima ter 28. junija v Dongo vse postrelili. Tako so končali v krvi možje, ki so ves čas svoje vlade uporabljali nasilje in prelivali krvi. V naslednjih dneh so zavezniške sile zasedle vso Italijo do Soče in do Alp.

Prve dni maja je podlegla tudi Nemčija, tista sila, ki je gospodovala, čeprav le za nekaj časa vsej Evropi. Mnogi voditelji Hitlerjeve Nemčije so si sami vzeli življenje, drugi pa sedaj čakajo na zaslužen kazni, katero jim bo prisodilo mednarodno sodišče v Nürnbergu. Le o Hitlerju se je dolgo vzdrževala vest, da je živ in da se skriva. Ali je to res ali ne, bo pokazala prihodnost. Eno pa je gotovo: zadnji in pravični kazni ne more uiti.

Nemško ozemlje so zasedli zavezniki: Anglija, Amerika, Francija in Rusija. Razdelili so ga na štiri upravna področja. Prva skrb zasedbenih oblasti je, da popolnoma zatrejo nacionalni socializem in da vcepijo novim nemškim rodovom duha miroljubnosti, pravičnosti in prave demokracije. Avstrijsko ozemlje pa so odcepili od Nemčije in obnovili nekdanjo državo, ki je tudi razdeljena v štiri pasove.

V Evropi je bilo vojne konec. Ostala je še Japonska z močnimi silami na morju, v zraku in na kopnem. Da bi se dogovorili glede nadaljevanja vojne do popolnega zloma zadnjega kršitelja miru, so se »trije veliki«: predsednik Truman za Ameriko, Churchill, pozneje Attlee za Anglijo ter Stalin za Rusijo sestali v Potsdamu blizu Berlina. Sklep je bil jasen: vojna se nadaljuje do brezpogojne predaje Japoncev.

Medtem so Amerikanci izdelali novo strahovito orožje: atomsko bombo. Prvič so ga uporabili 5. avgusta. Ameriško lovsko letalo je vrglo eno samo tako bombo na japonsko mesto Hiroshima. Učinek je bil strašen. Celotno mesto se je v trenutku razsulo; mrtvih je bilo na desettisoče ljudi. Amerika je pozvala Japonce, naj se predajo. Ker se niso hoteli, je padla še ena taka bomba na mesto Nagasaki. Več kot pol mesta je kar izginilo z zemeljske površine. To je zlomilo odpor Japoncev, ki so se čutili izgubljene. 8. avgusta je napovedala Japonski vojno tudi Rusija, 14. avgusta pa je Japonska zaprosila za premirje, katero je bilo podpisano 2. septembra v tokijskem zalivu na krovu vojne ladje »Missouri«. Amerikanci so se nato izkrcali na Japonskem in razorožili nekdanj tako ponosno armado.

To je bilo zadnje dejanje strašne žaloigre, ki ji pravimo druga svetovna vojna. Milijoni mož in fantov so padli v boju, nešteti so izgubili življenje in imetje ob zračnih napadih; nepregledne množice brezdomcev, sirot in pohabljenecv obtožujejo tiste, ki so začeli to strašno klanje; mnoga mesta in vasi so kupi razvalin; marsikje trpljenje, glad, mraz. Vojna je končana. Državniki se za zeleno mizo trudijo, kako bi izravnali prepade, ki so nastali med narodi, kako bi odstranili vzroke nezadovoljstva in sporov. Ali jim bo to uspelo?

Ko gledamo brezmejno gorje po svetu, lahko danes bolj kot kdaj prej rečemo: ako bi vladal na svetu Kristusov nauk, bi nam bilo vse to prihranjeno. Sv. oče Pij XII. je državnike pred izbruhom te vojne svaril in jih opozarjal na strašno odgovornost. Naletel je na gluha ušesa. Med vojno je zastavil ves svoj vpliv, da bi preprečil še hujše strahote. Z očetovsko ljubeznijo je skušal lajšati bedo in trpljenje. Videl je strašno nasilje in brezobzirnost, do skrajnosti razpaljene strasti vsega človeštva ter je skušal vlití duha miru in dobrote! A svet je bil slep in nem za dobre nauke; zato se je vse nepopisno gorje razlilo nad človeštvo in posledice so morali in še morajo čutiti celo otroci in stari ljudje.

Vojne ni več, a srca še niso mirna. Še je polno skrbi in zagrenjenosti, bolečin in solza. Treba nam bo še veliko potrpljenja, premagovanja in življenskega poguma, da bomo zopet zaživelí svobodno in mirno življenje.

M. O.

SLIKA IZ VOJNIH DNI.

*Kamenja kup in zrušeni zidovi
o dneh strahote pričajo popotnim...*

*Ko črna misel vrane krakajoče
nad pogoriščem letajo samotnim...*

*Med razvalinami se temna senca
je k tlom sklonila. Vzdih težak utonil
je v gosti megli kakor v vodi kamen.
Nekje je v zgodnjem jutru zvon zazvonil.*

*Kaj, človek, iščeš tod ves bled in skrušen?
Domov bi rad, a ni ga več ob cesti...
Očeta kličeš, pa ga je zasulo...
Vse, vse ko v žalostni povesti...*

*Šumi za bregom pritajeno Soča.
O, koliko solzá je v njej in strupal
Njen tek težak je kakor mrtva skala
in vode grenke ko pelina kupa...*

Povratek v porušeno domovje...

JOŽEF WALLAND

GORIŠKI KNEZ IN NADŠKOF

Ko je umrl goriški škof grof Inzaghi, se je začela nepretrgana vrsta goriških škofov, kateri niso bili več kakor dotlej grofovski ampak kmečki sinovi domače zemlje.

Prvi je bil naš rojak Jožef WALLAND ali prav za prav Balant. Rojen je bil namreč dne 28. januarja 1763 kot sin kmeta Jožefa Balanta in njegove žene Barbare Fisterjeve v Novi vasi pri Radovljici na Gorenjskem. Ker je bil bistre glave, ga je oče, ki je bil trden gorenjski kmet, poslal v ljubljanske šole. Ko je dovršil z odliko ljubljanski licej, se je vpisal na medicinsko visoko šolo na Dunaju. Ker je pa čutil v sebi duhovski poklic, se je kaj kmalu vpisal v tedanje po cesarju Jožefu ustanovljeno in v njegovem duhu vodeno centralno semenišče v Gradcu. Dne 15. novembra 1789. leta je daroval v svoji rojstni župniji slovesno novo sveto mašo. Namesto v pastirsko službo je nadarjenega novomašnika ljubljanski škof poslal na nadaljno duhovsko izobrazbo v dunajski Avguštinij. Povrnivši se z Dunaja v domovino je za kratko dobo kaplanoval v Kresnicah in Velikih Laščah. Kmalu so ga pa poklicali za kateheta na glavno normalno šolo v Ljubljani. Njegova pot je šla vedno navzgor. Že leta 1798. je postal bogoslovni profesor v ljubljanskem semenišču za moralno in pastoralno teologijo. Leta 1805. je že postal ljubljanski stolni kanonik in nadzornik ljubljanskih šol.

V času francoske Ilirije je postal »Régent des écoles« (nadzornik). Po odhodu Francozov so ga leta 1815. imenovali za gubernijskega svetnika v Trstu, a že prihodnje leto se je povrnil v istem dostojanstvu v Ljubljano.

Dne 8. marca 1818 pa je bil imenovan za goriškega škofa in leta 1822, ko je papež Pij VIII. povrnil goriški škofiji nadškofijski naslov, je postal naš Walland goriški nadškof in ilirski metropolit. Toda že dve leti potem, to je dne 11. maja 1834 je umrl in pokopal ga je na goriškem pokopališču njegov prijatelj tržaški škof Matevž Ravnikar.

Nadškof Walland je bil vzgojen v jožefinskem semenišču v Gradcu in zato se tega jožefinskega duha nikoli ni popolnoma otresel. Osebnostno je izredno strogo in sveto živel.

Svojo škofijo je v dobi svojega škofovanja obiskal petkrat v celoti. Posvetil je več novih in popravljenih cerkva, med njimi tudi cerkev v Podgori.

Skrbel je posebno za vestni poduk krščanskega nauka med narodom. Po njegovi uredbi se je po deželi vpeljala popoldanska služba božja v ljudskem jeziku. Zanimivo je, da je pod Wallandovim vplivom ločniški dekan Lenardič izdal poseben cerkveni molitvenik za furlanski del škofije.

Walland je bil osebni prijatelj in znanec našega Valentina Staniča. Komaj je došel za škofa v Gorico, je že imenoval Staniča za prvo stolnega kanonika. Tako je Stanič prišel do visokega cerkvenega dostojanstva in je postal kot šolski nadzornik ustvaritelj slov. ljudskega šolstva in kot pesnik ter pisatelj središče slovenskega kul-

turnega delovanja v Gorici. Tako je dobil tudi možnost ustanoviti eno izmed prvih gluhonemnic v Evropi. Pri tem seveda škof Walland ni brez zaslug.

Naš Walland si je pa poleg Staniča izbral še celo vrsto vnetih sodelavcev, katere je pozneje skoro vse s svojo mogočno besedo na avstrijskem dvoru spravil na razne škofijske stolice.

Že prej imenovani ločniški župnik Leonardič, od katerega imamo ohranjeno nastopno pridigo v Ločniku, ki je bila pisana in govorjena v slovenskem jeziku, je postal pozneje na Wallandovo podbudo tržaški škof.

Drugi sodelavec Wallandov župnik Godeassi je na njegov predlog postal nadškof zadrski. Prvotno ga je Walland namenil celo za svojega naslednika. In slednjič je bil goriški rojak Anton Peteani l. 1826. imenovan za poreško-puljskega škofa.

Tako je imel naš Walland trikrat zadoščenje, da je svoje sodelavce in prijatelje osebno posvetil v škofove.

Tudi za vnovič otvoreno centralno semenišče je žrtvoval veliko skrbi in poskrbel, da so imeli bogoslovci svojega spirituala, kar je bilo tistih dob velika redkost.

Izdal je pa tudi škofijski svetniški proprij, a to brez rimske odobritve, katero so poskrbeli šele poznejši nadškofje.

Nadškof Walland je zadnja leta svojega življenja zelo bolehal, vendar je svoja škofovska opravila zvesto opravljal.

V svojih spisih se ga lepo spominjata Slomšek in Kociančič. Mož je pač zaslužil, da se tudi mi oddolžimo njegovemu spominu, saj je bil prvi naš rojak na goriški nadškofijski stolici.

REIMMICH L. - FR. PREMRL

POT V NEBESA

BOŽIČNA ZGODBA

Boštjan Podobnikar in božič, to dvoje je spadalo skupaj kot vrata in tečaji, kot zvonik in zvono, kot okvir in podoba. Skozi celo leto je bilo Podobnikarjevo mišljenje in stremljenje, snovanje in delovanje usmerjeno edinole na božič. Več kot tisoč kipcev za jaslice je izrezljal v svojem življenju, povsod, kjer so postavljali po cerkvah kake nove jaslice ali je bilo treba kaj popraviti, je moral biti zraven. Boštjan Podobnikar je bil majhnega, okroglega, čokatega telesa, ki je bilo veliko premajhno za njegovo visoko stremečo dušo. Neredko se je ta mogočno napihovala, se mu dvigala čez glavo in mu šepetala v ušesa: »Boštjan, ti si pač največji mojster za jaslice daleč naokoli, nihče drugi se ne more s teboj meriti. Zato bo pa tudi težko kdo, ki bi bil pri Jezuščku v taki časti kot ti. Ko boš prišel kdaj v nebеса, bodo odprli vsa vrata na stečaj in te peljali slovesno noter. Saj si pa božjemu Detetu pripravil v podobi tolikokrat stanovanje in zato ne more biti drugače, kot da tudi On tebi preskrbi v nebesih palačo.« Tako prišepetavanje je tršati možček vedno rad poslušal.

Zgodilo se je pa, da je Boštjan Podobnikar umrl, in sicer ravno ponoči pred svetim večerom. Lahka mu je bila ločitev s tega sveta in

tam onostran je zdaj čvrsto stopal po strmi poti proti nebesom; začel pa je tudi kmalu sam s seboj govoriti...

Vidiš, moj ljubi, dobri Boštjan, kako Jezušček časti tiste, ki jih hoče počastiti? Ravno za sveti večer, za najlepši praznik v nebesih te je dal poklicati. Morda te kličejo ravno zaradi tega gor, da jim postaviš tam gori nebeške jaslice lepo v red. Sedaj je pa še prav pičlo časa in lahko bi mi to že preje povedali. No, pa bomo že videli...

Ko je mislil Boštjan na delanje jaslic v nebesih, ga je prevzelo kot mrzlica in potovanje se mu je zdelo veliko prepočasno. Pot je bila dolga in zima je bila in mrzlo. Večkrat se je spodrsnilo nebeškemu popotniku na ledeni stezi in zdržal je nekaj korakov nazaj. To ga je jezilo in ker majhni lončki hitro vzkipijo, je začel tudi brž godrnjati...

Če ga že na vsak način hočejo imeti gori v nebesih, bi mu pač lahko poslali kako vozilo, to bi ne bilo preveč zahtevano. Ne bilo bi ravno treba kočije s šestimi pari konj, tudi s četvero vprego bi bil zadovoljen. In kaj pa dela toliko angelov v nebesih, da mu ne pride prav nobeden naproti? Saj ne zahteva, da bi jih prišla cela legija za spremstvo, toda nekaj ducatov iz bolj odličnih vrst bi ga pa že lahko prišlo sprejet, to bi ne bilo nič več, kot se spodobi. Boštjan Podobnikar vendar ni kak rokodelski vajenec, da ga pustijo samega krevsati...

Toda vkljub vsemu mrmranju in godrnjanju se ni prikazala niti truma angelov niti nebeška kočija s četvero ali dvanajstero vprego, in Boštjanu Podobnikarju ni preostajalo nič drugega, kot da je naporno še naprej korakal. Dalj časa je potoval molče; postalo je temno, vzšel je mesec in zvezde in trudnemu popotniku so pošle skoraj vse moči. Usedel se je na večji kamen, da si malo odpočije. Tedaj je zagledal v daljavi nebeški Jeruzalem, čudovito mesto božje. Ležalo je na hribu iz čistega srebra in obzidje, hiše, cerkve, gradovi in stolpi so bili iz najčistejšega zlata. Notri v mestu je sijala čudovita luč, tisočkrat svetlejša kot sonce, toda veliko bolj mila in nežna. Rdeče, modro, zeleno in v stotero drugih barvah so bleščala okna da zlatih pročeljih hiš. Zamaknjeno je gledal Boštjan Podobnikar tja.

Toda ali še vedno nihče ne pride? Morda še niso končali s pripravi za njegov sprejem, ali - ali pa menijo, da je še daleč, in niti ne slutijo, da je že tukaj. Javimo se malo!

Vstal je, zamahnil s svojim širokokrajnim klobukom in zavpil na vso moč: Haloo! Tedaj je zaplapolal angelček v beli obleki nad zlati zobčasti nadzidek, pokukal naglo na vse strani in - huš - zopet izginil...

...Aha, sedaj se bo pričelo, sedaj bodo zazvonili z vsemi zvonovi in ustrelili z možnarji ali celo s topovi.

Toda prešlo je četrt ure in nič se ni ganilo. Le nekaj nežnih, lahkih zvokov zvonov je donelo kot pritrkovanje s Svete gore, seveda še vse lepše, in igrali so melodijo: »Sveta noč blažena noč!« To je pa bilo daleč zadaj v nebesih in seveda ni imelo s sprejemom mojstra za jaslice nič opraviti; kmalu je pa tudi utihnilo. Boštjan Podobnikar je zmajeval z glavo.

Toda sedaj se mu je posvetilo. Hočejo mu napraviti presenečenje. Priti mora prav blizu nebes; tedaj pa se bodo odprla vrsta na stežaj in muzika mu bo zadonela v obraz in ves nebeški dvor mu bo prišel naproti, kori nadangelov in angelov, vrste očakov, prerokov, apostolov itd. Da, da, tako bo, nič drugače. Ni bil sicer v življenju nikdar za presenečenja, toda če imajo v nebesih ravno veselje nad presenečenji, jim pusti to veselje v božjem imenu...

Samozavestno je stopal sedaj Boštjan Podobnikar na srebrno gor in čez ne dolgo časa je stal pred nebeškimi vrati. Toda ta se niso na mah odprla, nobena muzika mu ni zadonela v obraz in nič mu ni hitelo naproti, ampak vse je ostalo tiho, kot bi ne bilo nikogar tukaj.

Sveta nebesa, kako je kaj takega razumeti? - Vendar sedaj pride Podobnikarju pravo na misel: Angeli so majhni navihančki, hočejo si njim dovoliti šalo in se igrati skrivalnice. Saj je tudi on večkrat naredil pri jaslicah šaliv prizor, kako se angelčki skrivajo. Potem, ko ga bodo nekoliko za nos povlekli, bo radost in veselje tem večje. Toda vsega pa Podobnikar tudi ne prenese. Šala, ki gre predaleč, ni več nobena šala. In tega naj si angeli nikar ne domišljajo, da stoji kot berač pred nebeškimi vrati in prosi bedno za prenočišče. Ne, tako daleč še ni z njim, kaj takega mu ni treba, njemu, Boštjanu Podobnikarju, ki je svoj živ dan delal za Jezuščka, ki je toliko storil za olepšanje božičnega preznika in si je pridobil neizmerne zasluge pri jaslicah. Če lahko čakajo notri v nebesih, lahko čaka tudi on zunaj. Glejmo, komu se bo prej utrgala nit potrpežljivosti!

In nato je krenil mojster tja na levo, se usedel sto korakov vstran od nebeških vrat na kamen, si podprl glavo z obema rokama in se kujal. Ni trajalo dolgo, ko je zaslišal za obokom nebeških vrat mnogoštevilne nežne, čiste, radostne glaske, in že so se vrata na stežaj odprla, ven pa se je gnetla nešteta truma svetlih angelčkov v belih svilenih, z zlatom pretkanih haljicah in z vsakovrstnimi glasbili v rokah; od vesele nestrpnosti so kar cepetali. Na pragu je stal sv. Peter, ki je govoril angelčkom z lepim, globokim glasom in jim dajal navodila, kako naj v tej sveti noči letijo na zemljo in vsem ljudem, ki so blage volje, oznanijo božično veselje. Toda naj se ne obnašajo preveč razposajeno, ampak lepo, dostojno in olikano, kot se spodobi za nebeške otroke. Le s pol ušesom so poslušali angelčki opomine, večina sploh ni poslušala - in dideldideldum so s petjem, vriskom in godbo med veselim rajanjem hiteli dol na zemljo.

Mojster Podobnikar je na strani nebeških vrat nekajkrat krepko zakašljaj, da opozori naše angelčke. Toda niti eden se ni ozrl nanj, niso imeli časa, da bi se zmenili za kašljavca. Sedaj se Boštjan ni več spoznal na položaj.

Ali so nazadnje pri splošni božični zaposlenosti celo pozabili, da bi najavili njegov prihod v nebesa? Potem se pa mora sam javiti.

Z nekaj skoki je bil mojster Podobnikar zopet pred nebeškimi vrati in že je visel z vso težo svoje okrogle, debele osebnosti na zvončnem vodu. Znotraj je zabrnal zvoneč glas po nebeških prostorih. Tedaj je tudi že pomolil sv. Peter, nebeški vratar, glavo skozi pehalno linico in vprašal nevoljno:

»Kdo pa nam trga zvonec iz tečajev? Kakšen nerodnež je zunaj?«

»Jaz, Sebastijan Podobnikar, znani umetnik za jaslice, rezbar svetniških podob, izdelovatelj božičnega okrasja itd. itd.« je odvrnil mojster.

»Hm, hm, — Sebastijan Podobnikar«, je delal sv. Peter; »čudno ime — nič poznano. In vi bi radi dobili pri nas prenočišče?«

»Samo ob sebi umevno. Saj čakam že celo uro tu zunaj.«

»Tako samo ob sebi umevno to ni. Bomo videli, če je vaše ime v knjigi življenja.«

S temi besedami je zginil Peter in pustil možička samega, ki je godrnjal:

...Na, hvala lepa za prijazen sprejem! Niti poznajo ga ne tu go-

ri, njega Boštjana Podobnikarja, in treba je šele pogledati, če je sploh v knjigi življenja, ha, ha. Nehvaležnost je plačilo sveta — pa bi ne menil, da velja to tudi v nebesih...

Pa že je prišel nebeški vratar z veliko knjigo, listal nekaj časa po njej in nato rekel:

»Da, da, že res. Sebastijan Podobnikar. V knjigi življenja ste vpisani; toda s tem vase nebesa še daleko niso odprta. Vi morate poprej za nekaj let v vice.«

»Jaaz? V vice? Ta bi bila lepa« je zavpil možiček skoraj razkačen; »tu bi pa že rad vedel za razlog in vzrok.«

»To lahko zveste. Le poslušajte! Bili sta domišljavi in nečimrni, večkrat celo prav ponosni na svoja dela. Nikogar drugega niste pustili poleg sebe, da bi veljal, in ste menili, da ne zmore nihče drugi napraviti tako lepih stvari kot vi. Več kot za božjo čast ste delali za človeško hvalo in posvetno slavo. Veste pa, da prevzetnost najmanj spada v nebesa, ta rja se mora poprej izžgati z duše.«

»Tako, tako, gospod nebeški vratar, na takih malenkostih jahate? Vi ste bili ribič in tak ribjelovec nima niti pojma, ga tudi ne more imeti, kako je umetniku pri srečju, če se mu delo dobro posreči. Malo umetniškega veselja še ne more biti pregreha. In o drugih stvareh ne poveste prav nič. V svojem življenju sem postavil več kot pol stotine božičnih jasic, angelom in ljudem v veselje in pobožnim dušam v spodbudo. Mnogo nebeških misli sem zbudil v človeških srcih, mnogo božičnega veselja pripravil in na mojih molečih podobah so si lahko ljudje lep zgled vzeli.«

»Vse to je tu zapisano, do črke natančno. Toda tudi drugo je omenjeno, namreč o prevzetnosti, in tega ne morem izbrisati.«

»Da, da, kako napako ima vsak človek, in ne domišljujem si, da bi spadal jaz med največje svetnike; toda takih reči pa tudi ni treba uganjati zaradi neznatne malenkosti.«

»Moj prijatelj, tu stojijo pa tudi še druge stvari napisane. Prav pogosto vam je tudi manjkala krščanska potrpežljivost. Če vam kako delo ni hotelo iti gladko od rok, ste izbruhnili v hudo jezo in ste...«

»Gospod vratar, to je bila sveta jeza«, je prekinil Boštjan Podobnikar Petra v besedi: »hudoba, ki ni mogel trpeti mojega dela, mi je večkrat skril rokodelsko orodje ali mi prevrnil pri jasicah hrib, tako da so se mi vse kipi križem prekucnili — tedaj me je pač po pravici popadla kaka jezica.«

»Toda vi niste tedaj nikogar drugega klicali kot ravno hudoba in izreki, ki ste jih pri tem uporabljali, so bili vse kaj drugega kot pobožni vzdihljaji.«

»O sveta nebesa, kdo pa misli na to, kar v jezi izreče? Kaj takega se ne sme polagati na tehtnico za zlato. Škode pa v jezi nisem naredil nikoli kot drugi ljudje. Nikdar nisem mahnil z mečem in nobenemu človeku nisem odsekal ušesa.«

»Tako, tako, vi bi se radi, kot se zdi, začeli z menoj pravdati,« je rekel sv. Peter ostro; »tedaj pa si že morate preskrbeti kakega zgovornika ali priprošnjika.«

»Popolnoma še strinjam. Pustite me le, da skočim v nebesa, tedaj bom imel kmalu priprošnjika ali priprošnjico.«

»V nebesa ne pride nič nečistega in če hočete imeti priprošnjika, si ga pač morate poiskati spodaj na zemlji.«

»Spodaj na zemlji ne vem žal za nobenega.«

»Da, da, to je ravno, tu je posebno pomanjkljivo. In sedaj vam hočem prebrati najtežji dolg na vašem življenjskem računu. Veliko premalo ste gojili ljubezen do bližnjega, ni vam bilo mar, da bi si z bogatimi deli usmiljenja pridobili v nebesih priprošnjika.»

»Ti ljubi Bog, svoj denar sem nujno potreboval za Jezuščka in za gradivo pri jaslicah in za božično nakitje.«

»Jezuščku niso nobeni potroški tako ljubi kot usmiljeni darovi stradajočim, revnim ljudem. Miloščina mu je najljubši božični nakit.«

»Vse prav, če se ima... Kako malenkost sem pa vedno dal.«

»Samo ta malenkost je bila le premalenkostna. — Preteklo leto ste ravno na sveti večer odslovili od svojih vrat ubogo vdovo s tremi lačnimi sirotami.«

»Ljuba nebesa, prejšnje leto sem moral pri svojih jaslicah na novo postaviti sv. tri kralje in ženitnino v Kani galilejski in znova ozlatiti okvir. To pa stane denar in današnji denar nima nobene vrednosti. Časi so slabi, vse je grozno drago.«

»Pa vam je vendar pri vseh izdatkih še toliko ostalo, da ste si na sveti večer lahko privoščili pijačo, ki je je bilo veliko preveč za željo in ki vas je potem hudo omamila.«

»Moj Bog, moj Bog, spil sem ga nekaj kozarčkov samo iz veselja, zares iz samega božičnega veselja in prav nič se mi ni poznalo. Tega navadnega, slabega vina, ki se dandanes dobi po gostilnah, je treba izpiti le kozarček, pa že zleze v glavo.«

»Kaj? Lagali bi se tudi radi? Bili sta dve steklenici pikolita najdražje vrste. In potem na poti k polnočnici vas niso hotele več nositi noge, ampak so vas morali podpirati sosedje. Z lažjo ne boste nič opravili, laganje mi je iz dna srca zoprno.«

»Ljubi sv. Peter, nič mi ne zamerite!« je prosil Boštjan zvito hinavsko. »Takale majhna nedolžna laž v sili uide večkrat najboljšemu človeku. Bral sem o nekom, da se je v sili trikrat zlagal, preden je petelin dvakrat zapel.«

»Toda tega se je tudi celo življenje kesal, dočim vi vse svoje grehe olepšujete in opravičujete.« je zarohnel nanj nebeški vratar. »Moje potrpežljivosti je konec. Pojdite sedaj tja, kamor spadate. Čez deset let, ko bo vaša duša očiščena, se lahko zopet zglasite. Zbogom medtem!«

S tem besedami je zaloputnil sv. Peter okence in se umaknil nazaj v svojo sobico za vrati. Zdaj je spoznal Boštjan Podobnikar, da gre zares, bridko zares. Potrkal je prav ponižno na okence in prosil in moledoval kot uboga duša, da naj nebeški vratar še enkrat odpre in pusti govoriti še nekaj malega. Toda sv. Peter ga ni več poslušal. Še kakih desetkrat je pač povlekel mojster za zvonec, ta pa se ni več oglasil in notri v nebesih je bilo vse popolnoma tiho. Tako ni preostajalo ubogemu iskalecu stanovanja nič drugega, kot da se poda na pot proti vicam. — Toda ne, tako truden kot je danes in sredi noči ne gre več tja dol. Poišče si tukaj v okolici nebes kak prostorček, kamor bi se mogel uleči in zaspati.

S strahom je stopical Boštjan Podobnikar okrog nebeškega obzidja; tedaj je nenadoma zagledal okence, skoz katero je sijala bleščača svetloba. Splazil se je naglo tja in zvedavo pokukal skozi okence. — Sveti Bog! Tu notri je bila velika slavnostna nebeška dvorana.

Sredi dvorane je ležalo na zlati posteljici v plenica, s srebrom pretkanih, presveto božje Dete in je imelo obrazek, tako srčan in

ljubek in mil, da so bili angeli vsi zamaknjeni vanj in so ga hoteli vedno poljubljati. Ob otrokovem vzglavju je klečala Marija, nebeška kraljica. Bila je mlada in lepa in neskončna materinska dobrota se je zrcalila na njenem obličju. V velikem kolobarju naokrog so klečali in stali vsi svetniki, oblečeni v sijajna pisana in v zlatu in srebru lesketajoča se oblačila. Da oboka dvorane mojster ni mogel videti; toda prihajala je od zgoraj čudovita, mirna, nepopisno svetla luč. Ta je sijala naravnost dol na Jezuščka in od Njega je bleščala na vse strani, tja na svetnike, ki so začeli nenadoma žareti, kot bi bila njih telesa iz kristala in kot bi imeli sonce v svoji notranjosti. Boštjan Podobnikar je takoj zapazil, da je to neskončna, srca in duše osrečujoča in očarujoča ljubezen. Ni še videl niti stotega dela vsega veličastva, ko se je oglasilo na milijone glasov s pesmijo: »Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis.« In vmes so piščali žvrgo-lele in trombe donele, gosli zvenele in harfe brnele, bobni ropotali in zvončki cingljali; to je bila godba, mehka kot olje in sladka kot med — na svetu nihče niti ne sluti, da je taka godba sploh možna. — Tedaj je postalo Boštjanu Podobnikarju toplo pri srcu, žgečkalo in žgalo ga je, kot bi imel ogenj v prsih. To je bilo silno hrepenenje, neizrečena bridkost, tako da je menil, da mora še enkrat umreti. Hotel je govoriti, pa ni mogel, še tem manj je mogel vpiti, zato je le vzdihoval iz globine srca:

»O ljubo božje Dete,
cdpusti grehe moje,
in gor med svoje svete
me sprejmi v srce svoje.«

In sedaj je začel jokati, najprej potihoma, nato glasneje in nazadnje prav na glas, bridko in presualjivo. Glavo je naslonil na šipo, tako da je bilo steklo mokro od solz... Naenkrat je zažvenketalo, okno se je sesulo v črepinje, Boštjan Podobnikar se je silno prestrašil, za noge ga je vleklo nekaj grozno težkega, ni se mogel več vzdržati pokoneci in padel je v globino...

Pa že je zaslišal znani glas:

»Kaj pa je? Kaj se ti je zgodilo, za božjo voljo?«

Odprl je trudoma oči. In videl je, da leži v svoji sobi, v topli postelji in poleg njega je stala žena, ki ga je še vedno tresla za ramo. Sedaj mu je postalo jasno, da se je zbudil iz težkih sanj.

»Kaj pa je s tabo, ti pavliha?« je zaklicala žena. »Stokaš in vzdihuješ, kot bi ti kdo glavo ali najmanj uho odrezal.«

»V nebesih sem bil,« je odvrnil on.

»Lepa nebesa, kjer je treba tako bridko javkati in stokati.«

»Bodi tiho, žena, ti tega ne razumeš. Vse ti bom povedal.«

Toda Boštjan Podobnikar je pripovedoval svoji ženi le polovico tega, kar je doživel. Postajal je pa vedno bolj zamišljen, v nedeljo je šel k spovedi, v božičnih praznikih je zgubil večjo vsoto denarja, — vsaj njegova žena je mislila, da jo je izgubil — bil je prijazen z vsemi ljudmi in ni več izustil nobene nepotrpežljive besede. In o svečnici je rekel svojemu sosedu, da je imel to leto posebno lep blagoslovljen božič. Sosedu je tudi razodel, ker je bil njegov najboljši prijatelj, ves potek svoje hoje v nebesa.

Zivljenje brez Boga je samo trpljenje. (Dostojevski)

JUBILEJI IN SPOMINI

Lepa in hvalevredna je navada, da se znamenitih mož, ki so si v teku življenja nabrali neminljivih zaslug za narod, vedno spominjamo s hvaležnostjo v srcu. »Narod, ki ne časti svojih zaslužnih članov, ni vreden, da jih ima«, so rekli stari. Posebno pa moramo poudariti njihov pomen ob stoletnih in drugih jubilejih, saj se ob takih prilikah najbolj vtisne v zavest širokim množicam narodne skupnosti, da imamo tudi mi ljudi, kateri bi, tudi če bi pripadali velikim narodom, pravtako dostojno izvršili svoje kulturno poslanstvo. Kako smo Slovenci lani ponosno in samozavestno praznovali stoletnico goriškega slavčka Simona iz Vrsna in stoletnico pisatelja Josipa Jurčiča z Mu-ljave! Pomudimo se za hip tudi letos in pogledjmo v preteklost našega naroda. Iz življenske sile, katero so naši predniki kazali pred sto leti, črpamo lahko nado v boljšo bodočnost, katero so pomagali graditi tudi znameniti Slovenci s svojim delom.

Ustavimo se najprvo pri **Francu Levcu**, ki sicer ni tako splošno znan, ki pa je vendar silno veliko storil za pozivljenje slovenske kulture. Delal je kot pesnik, literarni kritik in organizator. Rodil se je 4. julija 1846 na Ježici pri Ljubljani. Študiral je v Ljubljani in na Dunaju, kjer je mnogo občeval z Jurčičem in Stritarjem. Jeseni l. 1871. je postal profesor slovenščine na gimnaziji v Gorici. Med njegovimi dijaki v Gorici so bili tudi Fr. Sedej, poznejši nadškof, prof. Kragelj, zgodovinar Rutar, pesnik Pagliaruzzi-Krilan, jezikoslovec Strekelj i. dr. Z njegovim prihodom se je v Gorici že itak živahno narodno gibanje še bolj okrepilo. Seznanil se je v goriškimi voditelji dr. Lavričem, Francem Erjavcem in Simonom Gregorčičem. Pridno je pisal članke v »Sočo«, kateri je bil dolgo časa glavni sotrudnik. Med drugim je napisal važen opis goriškega pesnika in prosvetnega delavca Valentina Staniča. Takrat je hodil po Primorskem in po Reziji znameniti poljski jezikoslovec Baudouin de Courtenay, ki se je dodobra naučil slovenščine ter je raziskal zlasti rezijanščino. Levec ga je pritegnil med sotrudnike »Soče«. V Gorici se je Levec seznanil s Pavlino Doljakovo, poročeno pozneje s prof. Pajkom. Navdušil jo je za slovenščino in da je postala pozneje slovenska pisateljica, gre morda glavna zasluga njemu.

Z Gorico je Levec ohranil tesno zvezo tudi potem, ko je (1873) odšel v Ljubljano na realko. Ostal je stalni dopisnik »Soče«, v kateri je poročal o ljubljanskih razmerah. V Ljubljani je ostal do smrti 2. dec. 1916. Imenovan je bil za šolskega nadzornika za ljudske šole na Kranjskem.

Levčevo delo je bilo zelo mnogovrstno. V dijaških letih je koval pesmi, izmed katerih se je najbolj ohranila »Cerkvica« (Cerkvica vrh gore — cerkvica bela; — vsak dan pozdravlja te — duša vesela.). Važen je kot voditelj mladih pisateljev. Pavlino Pajkovo smo že omenili. Pa že prej, ko je bil še v srednji šoli, se je pokazala njegova voditeljska sposobnost. Kot šestošolec je bil za domačega učitelja Janku Kersniku, poznejšemu pisatelju. Pri njem je našel nekega dne nemške pesmice pa ga je nagovoril, naj dela rajši slovenske verze. Potem ga je neprisiljeno vodil, dokler se Kersnik ni postavil na lastne noge. Še lepši primer Levčevega literarnega vodstva pa je Anton Aškerc, ki je poslal Levcu za »Ljubljanski zvon« nekaj pesmi. Levec je koj spoz-

Antonius Martinus Slomšek

edino vodilo piščemu občinstvu. Vmes pa je napisal nešteto člankov, kritik in razprav. Bil je široko razgledan človek z izredno delavno silo. Najbolje ga je morda označil prof. Prijatelj: »Fr. Levce temelji kakor noben drug Slovenec v osrčju našega plemena, njemu je znan vsak kulturni utrip našega naroda. Premeril je vso puščavo naše kulturne preteklosti, z ljubeznijo odkrivajoč vsako najmanjšo oazo, ki je osamljeno ozelenela. Levce je živa kronika slovenske kulture.«

Leto 1846. je važno tudi kot rojstno leto Slomkovih »Drobtinice«. Pred več ko sto leti je bilo na Slovenskem precej šol, saj se je tudi državna oblast že kakaka tričetrt stoletja vneto zanimala zanje. Pravega uspeha pa vendar niso dosegle. Učence so namreč hotele v prvi vrsti naučiti nekaj nemščine. Odpor do njih se je kazal v tem, da jim starši niso zaupali svojih otrok, ko niso videli uspehov. Mnogi duhovniki in učitelji so tedaj začeli zbirati otroke po župniščih, zakristijah in podobnih prostorih ter so jih lepo po domače učili najpotrebnejših stvari. Tako so nastale znane »nedeljske« šole, ki pa so imele pouk večasih tudi med tednom. Te so se hitro razširile in dosegle tudi lepe uspehe; rečemo lahko, da so one naučile naše ljudstvo brati in pisati.

Svoj uspeh dolgujejo nedeljske šole ne samo neštetim duhovnikom, učiteljem in drugim požrtvovalnim možem, ki so v njih učili, marveč še posebej možu, ki je kot nekak neuradni zanačajalec vodil te zasilne slovenske šole. To je bil kasnejši lavantinski škof Anton Martin Slomšek. On je sam najprej obiskoval tako zasilno šolo in kot kaplan je v takih šolah učil. Tako je dobro poznal delo teh šol, pa tudi vse težave. Da bi pomagal požrtvovalnim možem, ki so v teh šolah učili, je napisal znano knjigo »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«. Ob tej knjigi se je cel rod naših prednikov naučil brati; iz nje je črpal najpotrebnejšega znanja.

nal, da je Aškerc pripovedni in ne lirični pesnik, ter ga je vodil v tej smeri. Levce je važen tudi kot soustanovitelj in prvi urednik »Lj. zvana«. Poleg tega je bil od l. 1882. dalje odbornik in pozneje predsednik Slovenske matice, katero je pozivil in ji dal nov program in nove smernice. V njegovem času je začela izhajati pri Matici znamenita zbirka »Slovenske narodne pesmi«, katero je uredil kraški rojak dr. Karel Štrekelj. Levce je uredil tudi Jurčičeve, Levstikove in Erjavčeve Zbrane spise in Valjavčeve »Poezije«. Pomagal je tudi pri urejevanju Tavčarjevih spisov, in sicer zlasti s tem, da je poenotil pravopis povesti nastalih v raznih časih. Urejevanje zbranih spisov ga je privedlo do spoznanja, da je Slovincem kruto potreben enoten pravopis. Ker se nihče ni hotel lotiti tega dela, je pravopis izdal sam (1899). Do Breznik-Ramovševega pravopisa je bil Levčev pravopis

Poleg »Blažeta in Nežice« je Slomšek izdal še lepo število drugih knjig in knjižic, ki so jih ljudje radi kupovali in brali, ker jih je znal lepo in poljudno napisati. Uvidel pa je, da s posameznimi knjigami ne more doseči cilja, ki si ga je postavil, namreč pomoči ljudem do čim višje splošne in strokovne izobrazbe. Zato je hotel prav pred sto leti (1845) ustanoviti društvo, ki bi redno izdajalo dobre slovenske knjige. Pozneje je iz njegove zamisli zrastle Družba sv. Mohorja; tedaj pa vlada ustanovitve takega društva še ni dovolila. Slomšek se ni dal vgnatai. Ko so mu preprečili ustanovitev društva, je začel izdajati »Drobtinice« (1846). V njih je zbral vsako leto krajše sestavke, ki so bili plod njegovega lastnega dela ali pa jih je našel pri drugih pisateljih. Poiskal si je tudi sodelavcev, posebno med duhovniki in učitelji. Ko je sam kmalu postal škof, je urejevanje »Drobtinic« prepustil drugim, še vedno pa je tudi sam pregledaval zbrano gradivo in pisal za »Drobtinice«. Najzanimivejši so bili prav tisti spisi, ki jih je on prispeval. Med njimi so posebne omembe vredni življenjepisi slav- vih in preprostih slovenskih ljudi, pa tudi mnoga navodila za domačo in šolsko vzgojo otrok.

Že proti koncu Slomškovega življenja so »Drobtinice« začele hi- rati. Delo, ki mu ga je nalagala škofovska služba, pa tudi bolezen, ki ga je mučila zadnja leta — vse to ga je oviralo, da ni mogel več »Drobtinice« posvetiti toliko skrbi in dela, kakor ga je prej. Tudi so začeli izhajati novi listi, ki so pogosteje prihajali v domove naroč- nikov in so »Drobtinice« počasi izrinili iz njih. Zato so te kmalu po Slomškovi smrti prenehale izhajati. Nekateri častilci Slomškovi so jih kasneje skušali še enkrat obuditi v življenje, pa se niso mogle več ukoreniniti.

Slomšek je marsikaj napravil za svoj narod, kar je vsaj v svojih posledicah ostalo do naših dni. Zato je njegov spomin med Slovenci nesmrten. »Drobtinice« so se lepo uveljavile, pa so hitro prenehale iz- hajati. In vendar se jih spominjamo ob stoletnico, kar so prvič izšle. Tudi one so namreč bile pravi otrok Slomškovega duha. Bile pa so tu- di, kakor jih je Slomšek sam označil, »začetek prihodnje učenosti, se- mena nekdanje (kasnejše) žetve.« Bile so gorčično seme, iz katerega je zrastle mogočno drevo kasnejšega dobrega slovenskega tiska, pr- prostega in učenega. V njih so priobčevali svoje prve sestavke mo- zje, ki so pozneje izdajali nove slovenske liste in knjige. Kajti Slom- šek si je znal tudi poiskati ljudi, ki jih je vodil v skupnem delu k skupnemu uspehu. Tega je tudi nam ravno dandanes zelo treba. Naj nam obletnica »Dobrotnic« tudi to pokliče v zavest!

Pozabiti ne smemo na tolminskega rojaka **Carlija Alojzija** (roj. 1846), ki se je uveljavil kot prvi goriški pripovednik. Gimnazijo in bogoslovje je študiral v Gorici. Po novi maši je bil za kaplana v Sv. Križu na Vipavskem in v Mirnu. Nato pa je postal župnik pri Sv. Luciji, kjer je tudi umrl 28. oktobra 1891. Že kot dijak se je zanimal za zgodovino in za jezike. Kmalu je začel pisati članke v slovenske liste, in sicer pod imeni H. Lukovič, Podgrivnikar, Demokritos. Poro- čal je o luteranstvu na Goriškem, o misijonarju Ivanu Krstniku Me- pa je tudi povest »Evfemija« iz prvih časov krščanstva (1874) in ro- man »Zadnji dnevi v Ogleju« (1876), ki je pozneje doživel dva natisa. Carli je imel lep pisateljski dar ter je le škoda, da ga je neugnana sarju, o prazgodovinskem grobišču pri Sv. Luciji in podobno. Napisal želja po učenju speljala proč z leposlovnega polja.

9. januarja 1946 pa bo preteklo 90 let, kar se je v Globokem pri Rimskih Toplicah na Štajerskem rodil pesnik **Anton Aškerc**. Njegovo življenje je ena največjih duševnih založig, kar jih pomni slovenski narod. Doma je bil iz revne družine. Zgodaj ga je vzela k sebi teta Agata, ki ga je dala v srečno šolo v Celje. Ko jo je dovršil, je Aškerc stopil v bogoslovje, čeprav za ta stan ni imel pravega poklica. Pel pa je novo mašo in potem je do l. 1898. kaplanoval v raznih krajih po Spodnjem Štajerskem. Nato je stopil v pokoj ter je sprejel službo ljubljanskega občinskega arhivarja. Umrl je 10. junija 1912 v ljubljanski bolnici.

Kot pesnik se je Aškerc oglasil precej pozno. Bilo mu je že 24 let, ko je objavil svojo prvo pesem »Trije popotniki« (1880). Podpisal se je z imenom Gorazd. Naslednja leta je večkrat poslal Levcu za »Lj. zvon« kako pesem. Levce je spoznal njegov talent za pripovedne pesmi in svetoval mu je, naj se izpopolnjuje v tej smeri. Aškerc je vendar sledil nasvetu in začel objavljati vrsto svojih prelepih balad in romanc, kot so: Brodnik, Mutec osojski, Svetopolkova oporoka, Stara pravda, Mejnik, Godčeva balada itd. V desetletju od 1880-90 je napisal lepo vrsto klasičnih balad in romanc. To so bila njegova najlepša leta. Potem pa mu je ustvarjalna sila začela giniti. Pisal je res še zmeraj veliko, prav za prav še več kot prej, objavil je še precej knjig, a redkokje se zablešči iz obilice besed še kak žarek lepote. Vidi se čisto jasno, da mu je duša pod vplivom dvoma azijske filozofije čisto shirala. Da bi pomiril notranji vihar, je veliko potoval, in sicer po Rusiji, Aziji in Afriki. Miru pa le ni našel, duh se mu ni mogel več opomoči. Umrl je, ko že dolgo ni bil več vodilni pesnik v slovenski literaturi.

Med nami bil je mož kot zrno klen in zdrav,
ta kakor knjige mi ljudi je brati znal,

je označil duhovno enako visoko stoječ pesnik **dr. Janeza Evang. Kreka**, čigar osemdesetletnico rojstva smo obhajali 27. novembra. Dr. Janez Evangelist se je namreč rodil l. 1865. pri Sv. Gregorju nad Sodražico. Njegov oče je bil učitelj, ki je bil premeščen nekaj let za tem na Gorenjsko, kjer je umrl, ko je bilo Janezu komaj deset let. Mati se je potem s šestimi otroki preselila v Selee, kjer je odprla majhno trgovino. Tako je lahko preživljala svojo številno družino.

Ko je Janez imel enajst let, je šel v Ljubljano v gimnazijo, kjer je živel revno kot pač mnogi slovenski dijaki. Bil je večkrat lačen kot sit. L. 1884. je po prestani maturi stopil v semenišče. Štiri leta nato je zapel na Brezjah novo mašo. Vendar še ni bilo konec študija. Škof Missia ga je poslal na Dunaj, kjer je študiral še štiri leta. Tu se je v občevarju s sobratih drugih slovanskih narodov mimogrede naučil vseh slovanskih jezikov in poleg tega še angleščine, italijanščine, francoščine in madžarščine. Zlasti pa se je na Dunaju začel zanimati za socialno vprašanje, s katerim se je potem bavil vse svoje življenje. Ko je postal doktor bogoslovja, je šel domov. Nekaj mesecev je služboval kot kaplan v Ribnici, nato pa so ga prestavili v Ljubljano, kjer je ostal do svoje smrti (8. okt. 1917) kot stolni vikar, bogoslovni profesor in javni delavec.

Krekovo delo za slovenski narod je v kratkem članku mogoče komaj bežno nakazati. Delal je na vseh poljih: bil je politik, gospodarski in zadrudni organizator, časnikar, pisatelj, pesnik, dramatik, predavatelj itd. Že kot tretješolec je začel pisati v dijaški list »Domače vaje«, kjer je priobčil nekaj pesmi in več sestavkov. Ko mu je

bilo šestnajst let, mu je mladinski list »Vrtec« natisnil prvi spis »Mlada prijateljca«. Kot bogoslovec je pisal pesmi, povesti in razprave. Istočasno je na sestankih bogoslovcev poročal o knjigah iz drugih slovanskih književnosti. Pozneje je tudi še vedno rad prijel za leposlovno pero ter je dal Slovencev več lepih povesti in nekaj ljudskih iger, ki so se na ljudskih odrih pravej priljubile. Napisal je tudi več znanstvenih del, med njimi »Socializem (1901)«, v katerem je podal osnovne pojme o družbi in zgodovino socialnih gibanj do konca 19. stoletja... Dokončal je tudi veliko izdajo zgodb sv. pisma za celovsko Družbo sv. Mohorja. To izdajo je bil začel dr. Frane Lampe. Poleg tega je Krek prevajal pesmi iz angleščine, italijanščine, nemščine, francoščine in pisal članke v vseh znanih jezikih. Samo v slovenščini je napisal več tisoč člankov.

Velik je Krek kot socialni delavec. »Zavedati se moramo, da ni delimo delavcem miloščine, ampak pravico«, je vzkliknil na I. slovenskem katoliškem shodu l. 1892. V teku svojega življenja je vcepil najširšim ljudskim množicam zavest, da nekaj pomenijo le, ako so ljudje združeni. Ustanovil je razne strokovne in gospodarske organizacije, ki so potem dvignile slovenski narod zelo visoko na stopnjo zrelosti in izobrazbe. Zlasti je njegovo zanimanje veljalo kmečkemu in delavskemu stanu.

Kot politika štejejo nepristranski zgodovinarji Kreka med največje člane takratnega avstrijskega parlamenta. Mnogi se strinjajo v tem, da bi mu lahko postavili ob stran samo Tomaža Masaryka, poznejšega prvga predsednika češkoslovaške republike. V državnem zboru je imel več znamenitih govorov, n. pr. o svobodi znanosti (4. dec. 1907), o bosenski agrarni banki (4. jun. 1909), o koroških Slovencih (7. marca 1910), a odpravi ustave na Hrvaškem (19. aprile 1912) itd. Sodeloval je pri važnih zakonskih načrtih. Eno največjih njegovih političnih dejanj pa je nedvomno majniška deklaracija od 30. maja 1917 v dunajskem parlamentu, s katero so slovenski poslanci zahtevali za Slovence samostojno državo.

25 let je stal Krek v središču slovenskega narodnega življenja. Bil je mož z državniškim umom in kraljevskim srcem, do skrajnosti nesebičen in požrtvovalen. Odlikoval ga je brezprimeren pogum in velika podjetnost. Bil je vedno dobre volje in za ljudi je imel silno privlačno moč. Nešteti so iskali pri njem sveta in pomoči in nihče ni odšel od njega brez tolažbe. Demokrat je bil s slehernim vlaknom svojega bistva. Ob njegovi smrti se je izkazalo, »kakor še nikoli: kdor daje ljubezen, mu je povrnjena tisočkrat. Ne z mečem, z ljubeznijo je zmagal Kristus. Sovražstvo je tiščalo naš narod ob tla, ljubezen ga bo povzdignila do sončnih višav. Tega evangelija nam ni dal pravega sanjač, dal ga nam je izmučen delavec ob svoji smrti.« Ivan Cankar, ki je zapisal te besede Kreku v spomin, je dodal tudi: »Nič žalosti ob tem grobu! Bolj nego kdaj zaupajmo v svoj narod, verujmo vanj in v njegovo slavo! Kajti njive, ki je imela take orače in take sejalece, ne pomori slana, ne pobije toča; in žetev bo obilna, ko pride čas!«

Dobrih deset let za Krekom (10. maja 1876) se je rodil na Vrhniki Ivan Cankar, ki je gotovo eden največjih slovenskih pisateljev. Tudi ta je izšel iz ubožne hiše ter se je moral utepati z revščino kot dijak v Ljubljani in na Dunaju. Za poklic pa si je izbral pisateljevanje. Živel je dolgo vrsto let (do l. 1909.) na Dunaju, nato pa na Rožniku pri Ljubljani do svetovne vojne. Med vojno je bil deloma

zaprt, deloma pri vojakov. Zadnje leto je preživel v Ljubljani. Umrl je 11. dec. 1918, to je dober mesec dni po končani vojni in ni mogel videti razvoja, ki ga je slovenskemu narodu prinesla svoboda.

Ivan Cankar je eden tistih velikih, popolnih umetnikov po milosti božji, kakor se jih rodi na svet le malo. Njegovi zbrani spisi obsegajo dvajset lepih zvezkov. Toda to niti ni važno. Pri pisateljih njegove vrste ni važno število del. Veliko je namreč literatov na svetov, ki so napisali trikrat ali tudi desetkrat več kot Cankar, a so vendar izginili iz zavesti lepote željnega občinstva. Cankar pa bo ostal, kakor bo ostal Prešeren, ki je dal Slovencem eno samo drobno knjigo pesmi. Važno je namreč to, da nam pesem ali spis da nekaj tiste prave, večne lepote, brez katere človek težko živi, kajti v dobrih, mirnih, filistrskih časih lepota pomaga človeku, da se tu in tam izlušči iz sive vsakdanjosti, v težkih in vihar- nih dneh pa mu da notranje moči, da laže čaka na boljšo prihodnost, ki mora kljub vsemu vendarle priti.

Ivan Cankar

Ivan Cankar je začel literarno delo kot pesnik. Prva njegova tiskana pesem je izšla, ko je imel 17 let (1893). S 23 leti je že izdal prvo knjigo pesmi z naslovom »Erotika« (1899). Potem ni minilo leto, da ne bi izdal ene ali dveh knjig. Pesnikovanje je popustil. Svoje moči je posvetil rajši prozi in dramatiki. Pisal je črtice, novele in povesti. Prehobil je oblikovno in vsebinsko zelo dolgo pot od prve črtice iz dijaških let do najpopolnejše svoje knjige »Podobe iz sanj« (1917), »napisane v letih strahote (1914-1917)«. Iz nekega meglenega z otokom prevlečenega subjektivizma se je v teku dolgotrajnega očišče- valnega duhovnega razvoja prikopal do take popolnosti, kot jo opa- zimo v edinstvenem videnju zadnjih trenutkov človeka, ki stoji tik pred smrtjo. Prizoru, ki ga vsebuje črtica »Konec«, katero prinaša- mo v ponatisu, je težko najti enakega v vsej svetovni literaturi.

Pomembnejša Cankarjeva pripovedna dela so Tujci (1901), Na klancu (1902), Križ na gori (1904), Martin Kačur (1906), Hlapec Jer- rej in njegova pravica (1907), Zgodba iz doline šentflorijanske (1903), Kurent (1909), Volja in moč (1911), Milan in Milena (1913), Moje živ- ljenje (Slov. narod, 1914; v knjigi 1920), Podobe in sanj (1917) in še več drugih.

Znameniti je Cankar kot dramatik. Napisal je sedem dram, in si- cer: Romantične duše (1897; izšle 1922), Jakob Ruda (1900), Za na- rodov blagor (1901), Kralj na Betajnovi (1902), Pohujšanje v dolini šentflorijanski (1908), Hlapec (1910), Lepa Vida (1912). Vse te drame so se igrale in se še igrajo po slovenskih in južnoslovanskih odrih.

Nekatere so polne posmeha, v drugih predstavlja človeško družbo in njene posamezne zastopnike s težkimi problemi vred, ki mučijo človeštvo, v Lepi Vidi pa izraža svoje brezmejno hrepenenje po lepoti.

Vzporedno s pripovednim in dramatičnim delom je teklo Cankarjevo prizadevanje na polju umetnostne in socialne kritike. Izmed številnih krepkih, sočnih del in člankov naj omenimo samo Krpanovo kobilo (1907) in Belo krizantemo (1910), katero je izrecno posvetil svojim kritikom. Vedno se je zavzemal za čisto, nepokvarjeno umetnost kot viden izraz lepote. Ostro pa je šibal neiskrenost ali pa izrabljanje umetnosti v kake druge namene.

O Cankarju so često trdili, da je po svojem bistvu črnogled, pesimist. Kdor ga bere z ljubeznijo, mi bo potrdil, da je vse prej kot pesimist, kajti tudi huda kritika gnilih razmer največkrat izvira le iz neomajne vere v življenje in zdravje.

IVAN CANKAR:

K O N E C

Obšla me je strašna utrujenost, spustila se je temna in težka na mojo dušo, kakor pokrov na rakev.

Sam sem sedel v svoji mrzli, mračni izbi. Moje telo je bilo mrtvo truplo; vse duri do življenja, veselja in žalosti so bile zaklenjene mojemu srcu, niti spomina ni bilo več. Vse je bilo daleč, daleč zada, utonilo je v praznoto in mraz.

Potrkalo je zunaj, počasi in zamoklo. Tako potrka ječar, kadar pride do obsojenca, da ga spremi na poslednjo pot. Vedel sem, kdo je zunaj, zdi se mi celo, da sem pričakoval tega gosta, tega in nikogar drugega.

»Ave!«

Tiho, slovesno so se odprle duri in ogromna je stala na pragu sodnica Smrt. V črn plašč je bila zavita in široko perjanico je imela na glavi. Moje slabotno in vendar tako težko truplo se je vzdignilo, da pozdravi gosta, kakor se spodobi.

Ko je sedel za mizo, ni odložil perjanice. Zavil se je še tesneje v svoj plašč in je gledal mirno in strmo name s svojimi globokimi, srepmimi očmi. Šel sem trudoma v kot, da bi pristavil samovar, skuhal gostu čaja. In čutil sem, da so me oči njegove spremljale ob vsakem koraku, mirne in srepe, v dno izprašujoče. In ko je bil čaj skuhan, sem prinesel samovar na mizo, postavil zraven dvojne skodelice ter prisedel k svojemu gostu. Točil sem s trepetajočo roko, gost pa se ni pri-taknil skodelice. Koščene roke so bile trdo in nepremično sklenjene na širokih prsih, plamena v jamah pod čelom sta bila temna in tiha.

»Pij!« sem mu rekel ter porinil skodelico predenj.

Ni se ganil.

Mrzla groza mi je leno in počasi lila iz srca v lice in v sree nazaj ter je nazadnje tesno objela ves ubogi život. Tišina v izbi je bila tolika, da je vpila do nebes; in z vso dušo sem hrepenel in čakal, da bi črni gost izpregovoril, pa če bi izpregovoril najstrašnejšo, zadnjo besedo.

In Smrt je izpregovorila; resen in globok je bil njen glas, skoraj blag.

»Človek, povej, kako si živel, komu živiš!«

Trepetal sem v svojem strahu in v svoji ničevosti; odgovoril nisem, ker odgovora nisem vedel.

Tedaj je odgovorila Smrt sama namesto mene in je rekla... s prav tistim zamolklim in zastrtim glasom kakor poprej, ki je bil podoben pesmi večernega zvona za daljnimi meglami.

»Žela sem veličastno žetev, na brezmejnih njivah sem jo žela, kjer je bil človek sam sejal. Tako dolga je bila ta žetev od jutra do večera in še od večera do jutra, da mi je bila roka že onemogla, da se je kosa že krhala. Po kolovozu kraj njive si prišel ti in si se ozrl postrani na črno deklo božjo. Zasmilil se ti je ta in oni zlati klas, ki je padel; napol iz strahu, napol iz nečimerne hinavščine si potočil papirno solzo za tem in za onim, za Milavcem, za Valenčičem, za Berčatom in še za nekaterimi; nase, nase edinega pa si mislil ves čas. Na nič drugega nisi pomislil! Nisi pomislil, da to zlato klasje, ki je bilo pokošeno in povezano v snope, ni umrlo, temveč da bo obrodilo tisočkratno življenje! Pomislil nisi, da nikoli še nobena solza ni bila potočena zastonj, da nikoli nobena kaplja krvi še ni bila prelita zastonj; pomislil nisi, da je smrt mati in da teše nebeški tesar mrtvaško posteljo in zibel obenem. Vsega tega ti ni bilo mar, mislil si nase, bal si se zase, zato ker si gledal poslednjo sodbo in te je bilo te sodbe strah! Strah te je bilo vprašanja: čemu si živel, človek, komu živiš? Povej mi zdaj, ob tej uri, ki je ura sodbe in ura posvečenja: ko pridem k tebi, da pojdeš z menoj na poslednjo pot. - koga boš klical na pomoč, da ti bo v trpljenju stal ob strani, da bo tvoj besednik pred pravičnim sodnikom?«

Ukazujoč in trd je bil ob teh besedah glas matere Smrti in vsa moja duša, ves moj ubogi, ponižani jaz je bil uklenjen jetnik njenih oči, teh temnih plamenov.

Vzkliknil sem; iz globočine mojega umirajočega srca je planilo:

»Matil!«

Tih in mračen kakor poprej, je bil plamen njenih oči; na dušo mojo, ki se je krčila v grozi, je tipal mrzli dih iz njenih ust. In zaklical sem v tej bolečini, v tem predsmrtnem spoznanju.

»Domovina!«

Milejši, jasnejši je bil plamen njenih oči, že se je dramilo v njem usmiljenje in odrešenje. Ali ganil se ni moj gost, moj sodnik, ni mi odgovoril, ni me izpustil.

Takrat se je v grozi in bolesti razklalo moje srce, da je dalo, kar je še imelo:

»Bog!«

V tistem hipu, ob tisti besedi sem se sladko zbudil iz dolge, strašne bolezni. Poleg mene, ob čaju, je sedela svetnica odrešenica; držala me je za roko in smehljala se je, kakor se mati smehlja otroku, ki je ozdravel.

Ime ji je bilo: Življenje, Mladost, Ljubezen.

Selo : Cerkev sv.
Marije Magdalene

IVAN TAVČAR

Zemlja domača ni prazna beseda

Tu in tam se me je polastila želja, da bi umrl, ker sem bil sam sebi in drugim v težavo. V takih trenutkih sem dobro vedel, da te, pa bodi še tako zapuščen in osiromašen, veže trdna veriga na nekaj, česar se vsak hip ne zavedaš: ta nekaj je zemlja, na kateri si se rodil. To je naša edina neskalsjena prijateljica; vedno ti kaže isti obraz in zvesta ti ostane, če jo še tolikrat zatajiš! Ko tako ležim, mi sili iz ruše nova moč v onemogle ude in prav vsaka koreninica pod mano poganja tudi v moje telo, da se čutim eno z zemljo, na kateri ležim. Zemlja domača — ni prazna beseda: del mojega življenja je in če se mi vzame zemlja, se mi je vzelo tudi življenje. Ko si oglodan do kosti, ko te povsod preganjajo, kakor bi se ti bile gobe razpasle po telesu, te sprejme domača zemlja z istim obrazom, kakor te je sprejela nekdanj, ko so te še v zibel polagali. Nisi doživel pomladi, da bi te ne bilo objemalo njeno cvetje, in ne jeseni, da bi ti ne bila sipala svojih sadov. Mogoče da je težko umreti — moja vera to ni! — ali toliko zapišem, da bi rajši umrl sredi domače doline bodisi od gladu kakor na zlateni stolu nemškega cesarja, kjer bi imel vsega na kupe!

M. O.

ZIMSKA PESEM

*Pobelil sneg je griče in ravnine,
da je na cesti vsak korak potihnil,
da siromak je v svojem srcu vzdihnul
in da so ptički se poskrili v line.*

*Ko šopki rož ledenih se drevesa
blestijo v zimskem soncu po vrtovih,
le smreke, posejane pa bregovih,
pod plaščem snežnobelim mraz pretresa.*

*O, veličastna v zimi je narava,
ko sončni žar se s snegom poigrava,
da se čarobno svetijo poljane.*

*A naše duše kakor težke rane,
zdaj leka iščejo, ko mraz jih muči,
da se povzpnejo kvišku k sončni luči.*

M. O. GOSPODOV DAN

*Poljana v sončno jutro se prebuja,
blestijo cvetke se v srebrni rosi —
kot da najdražji biser vsaka nosi
in ga Gospodu v kralni dar ponuja.*

*Čez dol in breg se kakor pesem ubrana
iz line glas zvoná lepo razliva,
da gozd posluša ga in mlada njiva,
v nedeljskem oblačilu nasmejana.*

*Po stezah trume vernikov hitijo:
k molitvi božji hram na gričku vabi.
O, v njem se zemeljsko gorje pozabi
in solze težke tam se osušijo.*

*Ves teden hrepeneče sredi cvetja
Pastir dobrotni čredo pričakuje...
Če prej vihar jo besni premetuje,
na dan Gospodov najde tam zavetja...*

M. O. MED GROBOVI

*Nebo brez sonca in jesenski hlad
sta med grobove tiho me zvalila,
da bi se tam mi duša odpočila,
ki trnje jo prerašča in osat.*

*Tam ne kali pokoja hrup sveta,
sovražstvo naših dni tam ne domuje.
Nevidni angel nad grobovi čuje
in vodi duše mrtvih do neba.*

*Kot onostranstva daljnega odmev
tam borov temnih pesem je spokojna —
utrujenim uspavanka opojna,
ko potopijo se v njen tajni spev.*

*Koso nekdo kleplje svojo,
čuj, nekje tam sred vasi...
Ostro, rezko to klepanje
skoz večerni mrak zveni.*

*Jutri rano pa bo trava
padača pod koso to
in cvetov po polju mnogo
padlo mrtvih bo pod njo...*

*Slušam, slušam to klepanje...
Bog ve, kaj da se mi zdi:
Smrti je, ki tam kleplje koso,
da z njo mene pokosi.*

Msgr. J. Kerec, misijonski škof na Kitajskem :

○ misijonskem delu na Kitajskem

Prijatelj Gor. Moh. družbe je v Rimu obiskal msgr. Kereca, slovenskega škofa na Kitajskem, ter ga je prosil, naj kaj pove za letošnji Mohorjev koledar. Msgr. Kerec je bil tako prijazen, da je v razgovoru povedal sledeče.

»Na Kitajskem delujem kot misijonar že 25 let. Petnajst sem jih prebil na južnem Kitajskem v provinci Kwantung, posebno v pokrajini Heungshan, potem v Makao, Hongkongu in Shiuchowu. Kdor gre dandanes skozi te kraje, lahko vidi sledove mojega dela, čeprav ni nikjer nobenega napisa, kdo je dal življenje in rast mnogim ustanovam. Misijonarji ne delujemo, da bi si med ljudmi ohranili dolgotrajen spomin, ampak da širimo božje kraljestvo, rešujemo duše, prinašamo krščansko omiko poganskim narodom in iščemo njih duševni, a tudi gmotni blagor. Koliko ljudskih, srednjih in obrtnih šol smo ustanovili v teh krajih! Iz njih je izšlo že na stotisoče dobro vzgojenih mladeničev, ki delujejo dandanes širom Kitajske kot pridni kristjani, zvesti državljani in delavni člani naše katoliške akcije. Koliko duhovnih in redovnih poklicev je izšlo iz naših šol! Mnogi naši bivši učenci so sedaj duševni voditelji svojega naroda, oznanjevalci božje besede in krščanske prosvete. Čimbolj raste sv. Cerkev, tembolj se čuti potreba po teh šolah.

Postavili smo tudi mnogo dohodljivih ustanov, kot so zavetišča za starčke in onemogle, sirotišnice, bolnice, v katerih se neutrudne redovnice misijonarke neprenehno in žrtvujejo za trpečega, zavrženega in onemolega bližnjega kateremu pomagajo v telesni, a tudi duševni bedi. Misijonarke vodijo zelo spretno tudi ljudske, srednje, tehnične in gospodinjske dekliške šole. Mladina teh šol je postala samim kitajskim državljanom najlepše upanje močne, zdrave moderne Kitajske. Pa tudi misijonski bratje laiki, ki vodijo obrtne šole in delavnice z vsem modernim poukom v praksi (tiskarstvo, mizarstvo, mehaniko, čevljarstvo, krojaštvo itd.), mnogo pripomorejo k napredku te zaostale zemlje. Tudi njih razredi so prenapolnjeni s pogansko mladino, ki je tega pouka žejna. Dobri bratje učencem poleg tehniške vlivajo v srce tudi verski nauk in prosveto. Tako postanejo njihovi učenci dobri državljani in vestni v obrti in trgovini.

Povem vam samo dva zgleda. Eden izmed naših bratov, ki je bil mizar, je v enem letu spreobrnil pri svojem pouku prav veliko pogotov, kot duhovnik, ki je hodil po deželi in pridigal. To je bil brat Fido Dragutin, ki je že odšel po svoje plačilo v večnost. Več sto njegovih bivših gojencev je spremljalo njegove posmrtni ostanke med jokom in gorečo molitvijo k večnemu počitku. Druga je pa mala šolska sestra Virginija, ki nas je po sedmih letih misijonskega življenja mlada zapustila kot žrtev ljubezni do bližnjega in zvestega izpolnjevanja svojega poklica. Stregla je eno leto bolnikom v novi bolnici šolskih sester v Chaotungu. Radi svoje ljubezni in požrtvovalne postrežbe je bila pri bolnikih tako priljubljena, da niti eden ni hotel iti iz bolnice ozdravljen, ne da bi ga prej pripravila na krst. Poleg telesnega zdravlja mu je dala tudi dušno. Sama je padla kot žrtev svoje zvestobe: našla se je tifusa pri bolnih vojaki, katerim je bila prava mati noč in dan. Radi prenapornega dela vsa izčrpana ni mogla prenesti krize te bolezni in je 6. decembra 1943 umrla. V kratkem času svojega misijonskega življenja je krstila približno 4000 duš. Ko se je v zadnjem trenutku borila s smrtjo, sem je tolažil, naj zaupa v Jezusa, da ji bo bogato poplačal vse delo in trpljenje. Vse duše, ki jim je s sv. krstom odprla vrata večnosti, ji bodo prišle nasproti in jo bodo popeljale v nebesa. Lahko nasmeh je zaigral na njenih ustnicah in njena duša je odletela v raj po plačilo k ženinu Jezusu. Žalostni smo ostali ob njenem mrtvem truplu. Zunaj pa so se hrupno igrali poganski otroci z žogo. Nenadoma ta hrup utihne. Vsi strmijo začudeno v nebo in kričijo: »Si Njanjan fej, Si Njanjan fej!« (Sestra Virginija leti! Sestra Virginija leti!) Videli so našo malo misijonarko leteti v nebesa v spremstvu številnih nebeških ljudi, kakor so otroci pozneje izjavili, ko smo jih vprašali, kaj je bilo. Takšno je življenje misijonarjev in misijonark v tej obširni poganski deželi, kjer jih čaka še veliko dela za božje kraljestvo.

L. 1935. sem zapustil vroči tropični Kwantung. Pokrščenina me je peljala na jugozapadni 2000 m visoki Yunnan. Tam sem moral ustanoviti v glavnem mestu Kunming-u novo obrtno šolo za ondotno mladino. Bogu je znano, kako težak začetek je imela, ker sem došel v čisto kraje, kjer sem se moral učiti drugega jezika, namreč mandarinščine, ki je glavni jezik za vso Kitajsko. S svojo kantonščino si nisem mogel dosti pomagati. Vendar sem z dobro voljo v kratkem premagal vse težave in v nekaj mesecih smo imeli že dobro obiskano ljudsko šolo z državnim priznanjem in s pravico javnosti. Istočasno smo pričeli tudi z obrtno šolo za tiskarje, mizarje in čevljarje. Okrog božiča sem dobil nove brate in pa neutrudnega in zelo požrtvovalnega misijonarja Andreja Majcena, ki je sedaj vodja te šole. Pomagali so mi pri pouku in pri grajenju nove velike šole iz betona, ki je sedaj ponos kunmingskega mesta. Jeseni 1938 se je stavba bližala dovršitvi. Mesece oktobra pa sem moral oddati vodstvo zavoda in skrb za stavbo g. Majcenu. Šel sem kot odposlanec apostolskega delegata v Chaotung, da v njegovem imenu uredim neko važno zadevo sv. Cerkve. Na tej poti sem padel v roke razbojnikom, ki so me vsega obrali, ranili in me pustili na pol nagega na cesti. Božja pomoč me je rešila gotove smrti. Čez več časa sem srečno došel v Chaotung, kjer sem vse zadeve uredil. Nato sem pa moral sprejeti vodstvo chaotunške škofije (apostolske prefektуре). 30. marca 1939 sem bil imenovan za apostolskega administratorja. V tej službi sem še danes. Našel sem tam štiri slovenske sestre iz Slovenske Bistrice in deset duhov-

nikov, izmed katerih so bili štirje zelo stari in skoraj nesposobni a kako težje delo v tako razsežni prefekturi.

Poklical sem vse duhovnike k svetim duhovnim vajam, da jim predstavim kot novi predstojnik in da skupaj pogledamo, kaj se da storiti za vso škofijo, da bo imela več procvita. Bilo ni nobenega semenišča za duhovniški naraščaj in niti ene šole. Samo sestre so imele majhno sirotišnico in majhen dispenzarij, a vse le slabo opremljeno. Katehumenov ni bilo skoraj nič. Predložil sem duhovnikom svoj načrt za obširno organizacijo dela v vsej škofiji, in sicer za vsako panogo misijonskega življenja. Vsi so mi obljubili svojo pomoč. Moja prva skrb so bili duhovniški poklici, torej semenišče. Obljubili so mi, da bodo iz svojih okrajev poslali boljše fante študirat. V nekem starem poslopju sem odprl šolo za semeniščnike. Istočasno sem se pa lotil načrtov za moderno, dobro urejeno poslopje za bodoče semenišče te škofije. Uspeh ni izostal. Duhovniki so mi poslali v kratkem času okrog 30 gojencev iz najboljših družin. To naj bi bili naši prvi semeniščniki. Čez dobro leto smo dogradili novo poslopje. Šolsko leto 1941 smo že pričeli v novi moderni zgradbi. Letos pa smo iz tega semenišča poslali prve tri gojence v veliko semenišče za filozofijo.

Tudi sestram sem odkazal več dela in dispenzarij je razširil svoj delokrog. Kmalu niso več mogle obiskovati vseh bolnikov in pokazala se je potreba po večji bolnici. Moderno semeniško poslopje je zelo ugajalo mestnim oblastem in naprosili so me, da bi tudi zanje izdelal kake načrte. To sem rad storil. Potem pa so v gmotnem oziru pomagali pri gradnji nove bolnice. Medtem, ko se je nova bolnica zidala, smo razširili mestne ulice in zgradili hišam nova pročelja. Po želji mestnega mandarina sem naredil načrte za velik mestni park, katerega smo z vojniki hitro dogradili in nasadili potrebna drevesa in

Marijino Celje

vse, kar spada zraven. Sredi njega pa smo postavili yunnanskemu guvernerju Longjunu velik spomenik na bronastem konju. Pridobil sem si naklonjenost vseh oblastev, ki so mi šla na roko pri veliki novi zgradbi bolnice, katero smo 8. decembra 1942 otvorili. V bolnico sem poslal tri sestre. Izročil sem jim jo kot lastnino družbe. Eno sestro pa sem obdržal za misijone, da mi je vodila noviciat za device katehetkinje in sirotišnico, ki se je radi vojnih sirot zelo razširila. Delo za katehumene smo tudi razširili, tako da smo v tej kratki dobi imeli 4500 spreobrnjenj odraslih. Vsako leto pa so sestre krstile tudi nekaj tisoč bolnih in umirajočih otrok in odraslih.

Medtem so mi umrli trije starejši duhovniki, dva sta se pa tako postarala, da ne moreta več dosti delovati. Tako sem prišel v velike težave radi pomanjkanja osebja. Sestra Virginija je umrla, sestra Imakulata pa je težko zbolela, da smo jo morali iz tiste višine (2000 m) spraviti domov. Pri tolikem delu sta ostali samo dve sestri in sedem duhovnikov, medtem ko nam je setev dozorevala za najlepšo bratev. Samo lansko leto nam je radi pomanjkanja duhovnikov umrlo 68 kristjanov brez vsake verske tolažbe in pomoči. Poleg tega pa prihajajo od vseh strani iz hribov prošnje: Pošljite nam duhovnika! Prosil sem na posodo od sosednih škofov pa mi je vsak odgovoril, da še za svojo škofijo nima zadosti. Zato sem bil prisiljen iti še pred koncem vojne v Evropo iskat sodelavcev.

Predložil sem svoje misijonske zadeve zavezniškim oblastem, da bi dobil dovoljenje za tako potovanje. Zelo čudno se jim je zdelo, da nameravam v Evropo, kjer še vedno vihra vojna. Ponovno sem razložil svoje želje. Zagotovil sem jim, da ne grem v nobeno vojskujočo se državo, temveč v Vatikan, ki se ne vojskuje z nikomer. Dajo naj mi le tranzitno dovoljenje za to državo. Malo so med seboj pomodrovali, nato pa so pristali na mojo prošnjo in dovolili iti v Vatikan. 24. marca se je iz visokega Yunnana dvignil velik štirimotorni in me čez Himalajsko gorovje nad ledeniki in snežniki ponesel v vročo Indijo. Po deveturnem poletu smo srečno pristali v Kalkuti. Tukaj sem se srečal s slovenskimi jezuiti. Pri njih sem se ustavil deset dni. Nato sem se z ekspresnim vlakom v 48 urah pripeljal skozi celo Indijo v Bombay, kjer sem našel sestro Imakulato, ki je čakala dovoljenja za v Egipt ter se mimogrede zdravila ob morju. Čakal sem enajst dni. Nato sem dobil prostor na neki ladji, ki me je po 15 dnevni plovbi prinesla v Suez, odkoder sem se z brzovlakom pripeljal v Kairo. Tukaj sem se oglasil na našem poslanstvu, ki mi je podaljšalo potni list. Preden pa sem dobil prostor na letalu za v Rim, sem moral čakati še cel mesec. Sestal sem se z mnogimi primorskimi Slovenci, jim maševal in pridigal. Skupaj smo šli na božjo pot v Materiah na domek, kjer sta Marija in sv. Jožef preživela svoje begništvo v Egiptu. Večkrat sem bil gost pri slovenskih družinah, tako da mi je bilo čakanje lahko in prijetno. Potem smo se vkrcali na letalo. Bilo nas je 28 potnikov. V tej veliki družbi sem se med poletom preko puščave in Sredozemskega morja počutil zelo dobro. Končno smo dospeli v Rim.

Sveti oče me je zelo ljubeznivo sprejel v dolgi avdienci ter mi je obljubil potrebno pomoč. Sedaj ko čakam v Rimu, sem dosegel cilj svojega potovanja. Zvedel sem, da mi nove misijonarke že prihajajo na pomoč. Tudi očetje sv. Kamila so se ponudili za delo v apostolski prefekturi v Chaotungu. Upam, da bodo dovoljenja za potovanje kmalu pripravljena in da se bom vrnil z novimi močmi naših sloven-

skih sester in očetov sv. Kamila. Čas mi ni dovolil, da bi lahko obiskal svoje domače. Upam pa, da se bom pozneje, ko se uredijo razmere v mojem misijonu, lahko vrnil domov med domače in da bom prinesel dobre novice o velikih uspehih našega misijonskega delovanja na Daljnem vzhodu.

Chaotungska apostolska prefektura je bila ustanovljena istočasno z mojim prihodom v Yunnan za domačim apostolskim prefektom in s samo domačo svetno duhovščino. Msgr. Cheng je po štirih letih šel v pokoj in umrl. V teh šestih letih, ko vodim apost. prefekturo sam, se je misijon krasno razvil in ima vse ustanove, ki jih imajo starodavni misijoni. Misijonsko delo se je tako ravilo, da mora misijon, ki je bil določen samo za domačo duhovščino, sedaj klicati na pomoč tudi zunanje osebe. Misijon ima vse pogoje najlepšega procveta in kliče v delu vse, da se božje kraljestvo razvije čim prej in da osreči z lučjo sveto vere vse tri milijone prebivalcev, ki živijo na njegovem področju.

Prosim vse primorske Slovence, naj darujejo tudi oni za misijone, še posebno pa za ta novi misijon, kjer naše slovenske sestre tako pridno delujejo in s takim uspehom. Bog nam je vsem zapovedal imeti skrb za svojega bližnjega in za njegov dušvni blagor. Zato smo vsi dolžni delovati za rešenje duš. Ker pa vsi ne morete iti misijonarit, prispevajte k reševanju duš z darovi.

Moji prisrčni misijonski pozdravi naj veljajo vsem primorskim Slovincem in vsem Slovincem širom naše ljube domovine. Vse pozdravljam in jih blagoslavljam v presv. Jezusovem Srcu in za vse pridno in goreče molim, da ohranijo živo vero, ljubezen do Boga in do bližnjega. Ves božji blagoslov, naj se razlije čez nje po tolikih žrtvah te dolge in nesrečne vojne.

Grob se za grobom vrsti...

Smrt nikoli ne počiva. Kar naprej vihti svojo koso in podira vse vprek. Hudo je, da dostikrat zadene človeka v najlepših letih, ki bi lahko še mnogo storil za Boga in narod. Tudi pri nas je bila njena žetev v preteklu letu zelo obilna.

Zadnje dni decembra je na Šentviški gori preminul **Ivan Laharnar**, eden najbolj priljubljenih ljudskih skladateljev na Goriškem. Rodil se je 7. maja 1866. Že kot otrok je pokazal nenavadno nadarjenost za glasbo. Ko mu je bilo 10 let, je zagrabil v domači cerkvi. Njegovi glasbeni učitelji so bili domači župnik Fr. Hovar, šebreljski župnik A. Harmel, ki mu je dal prvi pouk v glasbeni teoriji in harmoniji, in Janez Kokošar, kaplan v Cerknem in pozneje župnik v Šebreljah.

Laharnar je na Šentviški gori ustanovil pevski zbor in ga je vodil 32 let. Zgodaj je začel tudi sam komponirati. Z 21. letom je izdal sv. mašo »V ponižnosti klečimo« za mešani zbor (1887). Tej so sledile Velikonočne pesmi (1888), Šmarnične pesmi (1889), ljudske Gorske cvetlice (1891), Pomladanski dnevi (1892), maša Ora pro no-

bis (1893), Glasi radosti (1898), Gorski odmevi (1900), Missa pro defunctis (1903), Planinke (1903), Nocoj je prav lep večer (1903), Skalnica, psalmi v čast Materi božji svetogorski (1904), Marijine pesni (1922), itd. Veliko skladb je objavil tudi v Novih akordih, Cerkvenem glasbeniku, Peven in Našem čolnihu. Ivan Laharnar je bil med najbolj poljudnimi goriškimi skladatelji. Sodeloval je tudi pri Kalendarju naše družbe s spomini na svoje učitelje.

Koncem decembra sta samo dva dni drug za drugim, a daljši razen umrla dva zvesta prijatelja in stebra naše družbe, namreč **dr. Janko Kralj**, dolgoletni urednik knjig, (+ 27. decembra) v Rimu in profesor **Joško Bratuž**, blagajnik družbe od njene ustanovitve (+ 29. decembra) v Gorici. Obema se bo Družba oddolžila s posebno knjigo, ko nastopijo lepši časi. Za sedaj naj zadostuje nekaj skupih besed v spomin.

Dr. Janko Kralj

Dr. Janko Kralj je bil širok slovenske zemlje znana osebnost. Rodil se je 18. avgusta 1898 v Zaloščah pri Dornbergu. Šolanje je začel v domači šoli, v gimnazijo je hodil v Gorici, pravo pa je študiral v Gradcu, Zagrebu, Ljubljani in Padovi, kjer je l. 1925. postal doktor. Že kot dijak je veliko svojih nenavadnih sil posvetil javnemu delu, zlasti organizaciji mladine in časnikarstvu. Delal je v ureadništvih »Slovenca«, dijškega lista »Zore«, »Goriške straže«, »Družine« in »Novega lista«. V vseh teh in še drugih listih je napisal nešteto programatičnih in drugih člankov v svojem jasnem, lepem jeziku, v katerem je vsako še tako težko misel znal izraziti tako, da jo je razumel tudi preprost neuk človek. To je lastnost, ki jo imajo v veliki meri samo možje videti. L. 1924. je Kralj napisal brošuro o »Bojih malega naroda«, ki so jo fašistovski cenzorji takoj zaplenili.

To je bila prva zaplenjena sloven-

ska knjiga v Italiji. Sledile so še mnoge druge. Dve leti potem pa je uredil prvi zvezek »Socialne čitanke«.

Odkar se je iz Ljubljane vrnil na Primorsko, je ves svoj čas posvetil organiziranju narodnega odpora proti fašistovskemu pritisku. Zato je postal trn v peti fašistovskemu oblastniku, ki niso dolgo gledali njegovega dela. Postavili so ga pred komisijo za konfinacijo in ga v decembru 1928 poslali na Lipari. Janko Kralj je bil tako med prvimi Slovenci, ki so okusili težo novega fašistovskega policijskega zakona. Ko se je vrnil, je bil pod stalnim policijskim nadzorstvom. Spadal je k tisti majhni skupini goriških Slovencev, ki so bili redno vsaj enkrat na leto zaprti.

V pozni jeseni l. 1930., ko so n kateri dotakratni voditelji zapu-

stili Primorsko ter se podali v inozemstvo, je dr. Kralj prevzel politično vodstvo goriških Slovencev. Čas je bil nenavadno težak. Fašistovski pritisk je bil v tistih letih najsilnejši. Za vsako malenkost je človek zletel v ječo ali na otoke. Še šepet in neizražene misli so bile nevarne. Mnogi so takrat obupali, češ, saj je vsak odpor zaman. Janko ni obupaval. Znal je poiskati med ljudmi nove dotlej neslutene možnosti odpora in da ljudje niso v tej mračnih dneh zblazneli ali obupali, je v velikih meri zasluga dr. Kralja, ki je vedno znal pokazati končni cilj narodne svobode v taki luči, ki je ogrela srea in znova vžgala ugašajoče upanje.

Septembra 1943 takoj po zlomu Italije se je dr. Kralj podal v Rim, kjer je še zadnje leto svojega življenja posvetil delu za lepšo prihodnost primorskih Slovencev. Rimsko podnebje pa ni bilo zanj. Že v dijaških letih je bil težko bolan na pljučih, a je bolezen premagal. Novega napada pa hudo izmučeno in utrujeno telo ni preneslo. Podrla ga je huda pljučnica. Pogreb je bil lep, da jih je še v Rimu malo takih, čeprav je stopalo za krsto veliko trpljenja, razočaranja in malo upanja. Udeležila se ga je polnoštevilno vsa slovenska in jugoslovanska kolonija v Rimu. Vsi so se zavedali, da pokopujejo idealnega moža, neutrudnega borca za narodne pravice, človeka z nenavadno širokim obzorjem in z genijalno dušo. Vrzeli, ki je nastala s smrtjo dr. Janka Kralja, se bo težka kdaj zakrila.

Samo dva dni za dr. Kraljem je umrl profesor **Joško Bratuž**. To pa je bil tih delavec, ki je rajši ostajal skrit. Zato pa je bilo njegovo delo tembolj učinkovito in je imelo toliko več trajnih uspehov. Rodil se je v Gorici 13. januarja 1896. Ljudsko in srednjo šolo je obiskoval v Gorici. Gimnazijo je končal l. 1914, tik pred svetovno vojno. Nato je stopil v bogoslovje, a vojna napoved Italije 24. maja 1915 ga pretrgala njegov študij. Ko so dobro leto pozneje italijanske čete zasedle Gorico, je šel v Videm v semenišče za prefekta. Po kobarškem porazu je z mnogimi slovenskimi begunci vred moral v izgnanstvo najprej v Toskano, potem pa v Abruzzo. V novem kraju je z

Pogreb dr. Kralja v Rimu 30. decembra 1944.

vso vmeno začel skrbeti za begunce. Romal je od vasi do vasi, tolažil potrte duše, jim dajal poguma in jim prepeval, kakor je znal samo on. Zvesto mu je pri tem trudapolnem delu pomagal brat Lojze.

L. 1919. so se begunci vrnili domov. Joško pa je odšel v Štično na Dolenjsko nadaljevat bogoslovne nauke. Tik pred posvetitvijo je zbolel in se vrnil v Gorico. Ko je okreval, je prevzel vodstvo obnovljenega dijaškega zavoda »Alojzijevejšča«. Postal je najodličnejši vzgojitelj goriške slovenske mladine. Znal je učiti in vzgajati. Pri vseh svojih številnih gojencih je zapustil najboljši spomin. Enake uspehe je imel v malem semenišču, kjer je dolgo vrsto let poučeval latinščino, grščino in slovenščino. Bil je profesor po božji volji.

Joško Bratuž

Širom dežele je bil pokojni Joško znan kot pevec in glasbenik. V petje je polagal vso svojo veliko dušo. Prepeval je ob vsaki dobri priložnosti, pri svetih mašah, na koncertih, pri društvenih prireditvah. Pozabiti pa ne smemo tudi deleža, ki ga ima pri štirih velikih zbirkah Gor. Moh. družbe, ki so: Božji spevi, Gospodov dan, Zdrava Marija in Svete pesmice. Vse zbirke je uredil Vinko Vodopivec, a veliko dela je pri tem opravil Bratuž. Prav tako je v veliki meri njegova zbirka narodnih pesmi z napevi »Barčica«, ki se je tako priljubila, da je letos doživela tretjo izdajo. Pripravil je za natis še eno zbirko narodnih pesmi z naslovom »Venček«, a to mu je fašistovska policija odnesla in uničila v rokopisu.

Joško je v življenja mnogo trpel. Zlasti ga je potrla smrt draga brata Lojzeta, ki je v februarju 1937. padel kot žrtev fašistovskih zločincev. Tudi sicer se mu ni nikoli godilo sijajno, a tožil ni. Tako Bogu vdanega človeka goriška dežela še ni imela. Sedaj pa uživa tam gori večni mir. Gospod Bog mu je gotovo bogato poplačal vse tihe žrtve.

8. aprila je pri letalskem napadu izgubil življenje msgr. Franc Setničar, knezonadškofijski kancelar. Pokojnik je bil doma iz Ajdovščin, kjer se je rodil 30. novembra 1875. kot sin tamošnjega nadučitelja. Po dovršeni gimnaziji je vstopil v goriško bogoslovje in pel novo mašo 1898. Nato je bil nekaj let kaplan na Placuti, od 1. 1902. dalje pa je bil nastavljen v nadškofijski pisarni. Delal je do smrti, čeprav je že 1. 1933. stopil v pokoj.

Prirodopisna. Gospod župnik je vprašal neko ženo: »Kaj dela vaš mož? Ali ste zadovoljni z njim?«

Žena: »Hvala, gospod župnik! Že gre. Dela kot konj, potem je lačen kot volk; spi vam kot polh, a smrči kot medved. Drugače pa je, hvala Bogu, miren kot jagnje!

Msgr. Franc Setničar

Pokojni gospod Setničar je bil več let vodja slovenskega Alojzijevišča. Tudi on je ostal vsem gojencem v najboljšem spominu. V zavod je vpe-ljal učenje glasbe, za katero je ves gorel. Javnost za to stran njegovega dela sicer ni veliko vedela, a dejstvo je, da je popolnoma obvladal klavir, violino in violoncello. Zložil je tudi nekaj cerkvenih skladb za ljudsko petje.

Velik je bil kot planinec. Za planine pa je imel le malo časa, zato je izrabil vsako prosto uro. Oblazil je vse goriške gore večinoma sam. Hodil je v gore v vseh letnih časih in zlasti pa ga je privlačeval Triglav, katerega je preplezal poleti in pozimi. O svojih poteh pa je pisal lepe članke v »Planinski vestnik«.

V službi je bil izredno vesten. Do potankosti je poznal nadško-fijski arhiv. Bil je živ register v vseh uradnih zadevah. Msgr. Setničar spada med tiste ljudi, katerih se človek še dolgo po smrti rad spominja. Vedno se čuti praznota, ki je nastala z njihovo smrtjo.

Omeniti bi morali še marsikoga, ki je v preteklem letu dal slovo tej solzni dolini. Umrl je župnik **Anton Pisk**, padel je pisatelj Otlice in Trnovskega gozda **Narte Velikonja** in še marsikdo drugi je odšel od nas. Spomnimo se s hvaležno mislijo vseh, ki so odšli v večnost, in zahvalimo se Vsemogočnemu tudi za bridkosti, kajti kar Bog stori, vse prav stori.

Dekle v družini

Veliko govorijo, da dekle ne sme misliti le na lonce in sklede, da ima še druge naloge, da mora stopiti v življenje, delati in se žrtvovati za druge. Dekle ima veliko poslanstvo prav v družini. To poslanstvo je vzvišeno, ne gleda na težave, neprilike, nerazumevanje, pač pa stremljeva za visokimi cilji. To poslanstvo je najaktivnejše.

Žal, da mnogi ne umejo in ne cenijo dovolj tega poslanstva dekletovega. Zlasti moški, bratje in očetje ne pojmujejo prav dela svojih sester in svojih hčera. Moški delajo, garajo in se trudijo, da preskrbijo družini vsakdanjega kruha. Pozabljajo pa, da bi bil ta kruh zelo neokusen in grenak, če bi ženska ne dopolnila njih dela in mu dala zadnji pečat s svojim potrpežljivim, ponižnim delom. Ne mislim tu le na telesno delo dekletovo. Vsaka mladenka bi morala prepojit družinsko ozračje s prijetnim vonjem čistega življenja. Oče in brat bi morala srkati, čeprav počasi ta prijetni vonj vase, vonj lepih čed-

Ne zna peti. Služkinja: »Gospod profesor! Neki berač poje pred hišo in prosi, da bi mu kaj pomagali.«

Profesor: »Nemogoče! Saj ne znam peti.«

nosti: ponižnosti, čistosti, potrpežljivosti. Koliko dobrih deklet je s svojim lepim življenjem preobrazilo sree in dušo svojih bratov in očetov! Bili so morda že na robu prepada, a je mladenka zabranila, da niso strmoglavil vanj.

Krščansko dekle mora delati z ljubeznijo. Z ljubeznijo bomo premagali najhujše ovire; z ljubeznijo bomo vse pridobili. Zato delaj tudi ti, ki bereš te vrstice, s pravo požrtvovalno ljubeznijo. Vse: besede, obnašanje, kretnje mora biti na tebi privlačno, ne za greh in za slabo, pač pa za dobro. Bodi vesela! Vedrost v očeh in na obrazu naj osreči vse člane tvoje družine in vse tiste, ki prestopije prag tvoje hiše. TI moraš razvedriti krepke poteze dela in skrbi na obrazu svojega očeta in svojih bratov. S potrpežljivostjo in ustrežljivostjo pa moraš pomiriti njihovo razburjenost in srd, ki se tako pogostoma javljata na njih.

Ali je mogoče vse to? Mnogokrat tu upade pogum in vsa dobra volja popusti, ki imaš neprenehoma opravka s trmastimi, svojeglavimi brati, s surovim očetom... Veliko je težav. Vem. A vedi, da sama s svojimi močmi ne boš uspela prav v nobeni stvari. Treba je, da vzameš v roke orožje. Z orožjem boš vedno zmagala. In v tem družinskem poslanstvu ti je potrebno troje.

Prvič molitev. A molitev pojmovana tako, da bo vse tvoje življenje prepojeno s Kristusovim duhom. Kristus, katerega boš nosila v svojem srečju in v svoji duši, bo potem tebe izžareval svojo moč tudi v druge. Če bo potem tvojega srca prišel v družino, bo že sam poskrbel, da tam tudi ostane in razširi v dušah svoje kraljestvo.

Drugo orožje je dober zgled. To je najmočnejša sila, kateri se ne more nihče ustavljati.

Tretje orožje pa je žrtev. Bodi pripravljena karkoli žrtvovati za svoje brate in svoje starše. Nikoli ne reci: Ne! Vedi, da bodo tvoje žrtve, čeprav skrite in svetu neznane, rodile velika dela.

V zgodovini beremo o takih dušah, ki so vse žrtvovale za svoje domače, ki so do pičice izvršile svoje poslanstvo v družini. Veliko jih je, pomnoži tudi ti njih število in bodi zvesta svojemu poklicu.

